

**R. P. Ioannis Præpositi Atrebatis, E Societate Iesv, S.
Theologiæ Doctoris, & quondam in Vniuersitate
Louaniensi ac Duacensi Professoris, Commentaria In
Tertiam Partem S. Thomæ De Incarnatione Verbi ...**

LePrévost, Jean

Dvaci, 1629

Art. I. Vtrum per pœnitentiam omnia peccata remoueantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94249](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-94249)

ARTICVLVS VI.

28.

Varius sensus articuli.

Non est prima nec tempore, nec natura, nec dignitate.

29.

Nec actus pænitentia est primus tempore,

Vtrum pænitentia sit prima virtutum?

NO T A N D V M hanc questionem de multipli prioritatis genere posse intelligi: primò enim queri potest num pænitentia sit prima virtutum prioritate temporis, secundò num prioritate naturae, tertio num secundum ordinem dignitatis, &c.

Respondetur 1. nullo ex his modis pænitentiam esse primam virtutem, quod patet, quia virtutes Theologicae sunt digniores moralibus, ergo pænitentia non potest dici prima ordine dignitatis, cùm sit virtus moralis, deinde eadem priùs naturā infunduntur, quām Morales, cùm virtutes Morales consequantur charitatem, igitur neque secundum ordinem naturae pænitentia potest dici prima, tertio hinc patet nec esse primam ordine temporis, cùm virtutes falsoem Morales non infundantur ante charitatem.

Respondetur 2. neque ipsum actum pænitentia esse primum ordine temporis. 1. quia falsoem praedit actus fidei, & spei. 2. quia si per actum pænitentia intelligamus perfectam contritionem, actus charitatis, quatenus resipicit Deum natus est praecedere, cùm connaturaliter priùs feramur in Deum, eum super omnia diligendo, quām in peccatum, illud detestando & dolendo de illo, vt summe repugnanti diuinæ bonitati: si vero per actum pænitentia intelligamus detersationem, vel dolorem peccati, ut est Dei offensa, vel voluntatem huiusmodi offendam compensandi, non est etiam primum ordine temporis, tum quia inter illum actum, & actus aliarum virtutum non est talis subordinatio, vt alij necessarij debeant eum supponere, tum quia talis non elicetur ab eo, qui priùs non peccauit, à quo tamen varijs aliarum virtutum actus solent elici. Viderur tamen S. Th. tum in corpore, tum responsione ad 1. iudicare actum pænitentia esse primum tempore inter actus virtutum moralium, sed vt hoc interdum verum esse possit, nullo tamen modo est necessarium.

QVÆSTIO LXXXVI.

De effectu pænitentie quoad mortalium peccatorum remissionem.

ARTICVLVS I.

Vtrum per pænitentiam omnia peccata remoueantur?

Resp. affir.

RESPONDET omne peccatum in hac vita per pænitentiam veram deleri posse, vbi

Notandum S. Tho. non solum velle perfectam pænitentiam posse delere peccata, sed etiam omnem peccatorem, scilicet videntem ratione posse in hac vita pænitere, & ita posse peccatorum remissionem acquirere. circa præsentem articulum quadam dubia sunt examinanda, itaque

DVBIVM I.

Vtrum peccator videntes ratione possit in hac vitâ pænitentiam agere de peccatis?

HENRICVS quodlibet 8. q. 5. circa finem Abulensis in Exodum cap. 4. q. 12. & quidam alij censem peccatores interdum ad eum peccatorum cumulum peruenire, vt non possint de peccatis sufficientem pænitentiam agere, per quam exeat à statu peccati, Deo sufficientem ad id gradum negante.

S. Tho. hic in corpore afferit viatorem posse de quolibet peccato pænitentiam agere, & censet affirmare esse erroneum dicere aliquod peccatum de quo quis in hac vita pænitere non possit, quā loquendi formā non solum vult posse concipi pænitentiam de quoquis peccato si adsit Dei auxilium, sed etiam ipsum auxilium ex parte Dei paratum esse ad veram pænitentiam concipiendam de quantumlibet grauibus peccatis. S. Tho. sequuntur Driedo de captiuitate & redemptione generis humani tractatu quinto cap. 3. conclusione 8. Sotus dist. 15. q. 1. art. 1. & plures alij, tam antiqui, quam recentiores.

Quæ sententia est omnino verior, & conformatior Scripturæ dicenti Deum velle omnes homines saluos fieri 1. ad Timoth. 2. quibus verbis significat Apostolus Deum syacerdotem velle hominum salutem, igitur etiam peccatorum quantumvis enormia peccata commiserint.

Confir. ex cap. 33. Ezech. Noli mortem impij, sed ut convertatur &c. idem habet capite 18. dicens: Nunquid voluntatis mea est mors impia?

Probatur 1. ex Prospéro responsione ad oblationem 15. Vincentianam dicente: Nemini Deus correctionis admittit viam, neque quemquam boni possilitate spoliat.

Probatur 2. quādriū peccator etiam grauissimi peccatis obnoxius agit in hac vita, obligatur præcepto pænitentia, ergo quādriū ratione virtutur, eam potest agere.

Confir. vnuquisque videntes ratione nondum baptizatus tenetur baptizatum recipere, & proinde etiam quilibet peccator siondum baptizatus, qui tenetur proportionatam dispositionē adferre, huc autem in peccatore est dolor &c. de peccatis; qui vero incidit in peccatum post baptismum tenetur pænitentia sacramentum recipere, a quo præceptio nullus propter grauia sua sclerata liberatur.

Cum vero homo non possit sine Dei gratia pænitentie utiliter ad salutem, ex dictis potest fieri, quantum est ex parte Dei nulli peccatori deservit auxilium sufficiens ad concipiendam veram pænitentiam, seu Deum, quantum est ex sua parte, paratum cuiilibet etiam maximo peccatori auxilium sufficiens concedere ad concipiendam pænitentiam de peccatis.

DVBIVM II.

Vtrum pænitentia sufficiat ad deletiōrem peccati?

VARIIS fuerunt hac de re hereticorum erroris, quidam enim existimarent pænitentiam non

non sufficere ad delenda peccata mortalia, alij censuerunt non sufficere ad ea satis delenda, denique alij negarunt quædam grauissima peccata per pœnitentiam posse deleri, quod sensib[us] Nouatianos refert S. Ambros. lib. 1. de pœnitentia, capite nono & alij. Verum hæc omnia sunt erronea ut S. Tho. hic in corpore, vnde.

4. Dico nullum est genus peccati quantumcumque graue & multiplicatum, quod per pœnitentiam in hac vita deleri non possit. est de fide, patet ex scriptura Isaia 1. *Lauamini, mundi estote &c. si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealabuntur, & si fuerint rubra quasi vermicularis, velut lana alba erunt, Ierem. 18.* si pœnitentiam erigit gens illa à malo suo quod locutus sum aduersus eam, agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitari ut faciem ei. Ezechielis 18. Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis, que operatus est &c. omnium iniquitatuum eius, quas operatus est, non recordabor &c. nunquid voluntatis meæ est mors impii, dicit Dominus Deus, & non ut converatur à vijs suis, & vivat? Ex his & similibus locis patet in genere hominum posse in hac vita per veram pœnitentiam consequi remissionem suorum peccatorum, & quidem quantumcumque grauium & quantumcumque multiplicatorum, cum in his sententijs venia non restrinatur ad certum genus peccati vel numerum, neque ad vnum vel alterum pœnitentie actum.

Confirm. Deus non solum inuitat peccatores ad pœnitentiam semel agendam, neque ad agendum solum de certo genere peccati, sed inuitat, & virget ad agendum pœnitentiam de omnibus peccatis quantumcumque magnis, vrget etiam ut quoties homo in peccatum labitur, de illo doleat, ergo signum est ex diuinâ promissione pœnitentiam delere peccata quantumcumque multa & gravia.

Confirm. secunda, tertia &c. pœnitentia non minus est bona, quam prima, & proinde ex sua parte non minus est sufficiens, nec minus decet Deum propter eam condonare peccatum, quam propter primam.

Probatur etiam propositio ex dictis de baptismo: constat de fide quantumcumque multa, & gravia peccata deleri per baptismum, similiter constat ex Concil. Lateran. & refertur cap. firmiter §. una verè, de summa Trinitate, omnia peccata post baptismum commissa posse per veram pœnitentiam deleri, quod etiam patet ex Concilio Trid. sess. 14. Confirm. peccator baptizatus obligatur non tantum vnum peccatum, vel semel subiçere clavis, sed omnia, & quotiescumque post receptum pœnitentie sacramentum in nouum peccatum inciderit, igitur potest per veram pœnitentiam omnium peccatorum veniam consequi, idque decet diuinam clementiam, quæ alioquin videtur vinci ab homine, si eo operante quantum in se est cum diuina auxilio ad peccati delectio-nem, Deus illud nollet delere.

Contra hanc veritatem potest objici primum, quod Reg. 2. Heli dicat filiis suis: si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus; si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo? quæ loquendi formâ videtur significare esse quædam peccata, quorum homo etiam in hac vita nequeat remissionem obtinere.

Resp. negando id significare: solum enim vult docere peccatum filiorum esse grande, & esse longe grauissimum offendere, quam hominem, atque adeo non esse ita faciliter intercedere pro eo, qui

Deum offendit. loquitur verò more humano, secundum quem non est ita faciliter intercedere apud principem offensum, sicut apud parem, & priuatum.

Obiectio 2. Obiectio 2. Machab. 9. dicatur de Antioch: *Orabat autem his celestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus.*

Resp. Antiochum non habuisse veram pœnitentiam, vt S. Thom. hic ad primum, & proinde mirum non esse, si remissionem peccati non sit consecutus: non enim verè dolebat de ipsa offensa, nec sincerè ad cor redibat, sed solum dolebat aliquo modo de peccato propter infirmitatem corporalem quam patiebatur, de cætero, non volens sincerè ab ipso peccato recedere.

Obiectio 3. Obiectio 3. quod Christus Matth. 12. dicat: *Omne peccatum remittetur hominibus; spiritus autem blasphemia non remittetur;* & quicumque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: *qui autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc saeculo, neque in futuro,* quibus verbis videtur designare esse certum aliquod genus blasphemiae & peccati, cuius homo nunquam sit veniam consequitur.

Resp. negando id designari, si homo præuentus Dei gratiæ veram de tali peccato agat pœnitentiam, & dico Christum solum velle peccatum, de quo ibi agitur, esse specialiter veniam indignum, & raro curari si spectemus eius conditionem, & modum, quo committitur, pro quo.

Notandum, licet omne peccatum mortale ex sua generali ratione, & conditione sit veniam indignum: aliqua tamen esse, quæ ex ratione sua particulari, & ex modo particulari quo committuntur, peculiari quadam ratione veniam non mereantur, & difficulter curentur, quale est illud, quo aliquis peccat ex malitia contra agnitionem veritatem: qui enim ita peccat, difficulter adduci potest, ut respiccat, & remedio pœnitentie utatur, & curetur. Similiter in tali peccato non potest admitti villa excusatio, atque adeo peculiari quadam ratione est veniam indignum. id solum vult Christus redarguens Phariseos, qui aperta eius miracula & opera Spiritu sancti demoni tribuebant, quasi dicat: miracula quæ ego facio, & quæ clarè constat esse opera Spiritus sancti, contra agnitionem veritatem demoni tribuitis, dicentes me in Beelzebub principem demoniorum ejicere demonia. hæc spiritus blasphemia & verbum in Spiritum Sanctum, quantum ex se est, omnem pœnitentiam, & curationem excludit, estque veniam indigna, atque adeo homo non nisi difficultè eius consequitur remissionem. ut sic ostendat enorimatatem peccati Phariseorum, quo eius operibus detrahebant.

Obiectio 4. Apostolus ad Hebr. 6. *Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustarunt etiam donum celeste & participes facti sunt spiritus sancti, gustarunt nibilominus bonum Dei verbum, virtutesque scientiæ venturi, & prolapsi sunt, rursus renouari ad pœnitentiam, rursus crucifigentes similitipis filium Dei & obstantes habentes.* Et cap. 10. *voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia.* quibus locis videtur indicari nullum peccatum commissum post baptismum remitti. sed id apertam heresim continere patet tum aliud, tum ex Sacramento pœnitentie, in quo constat fieri peccatorum remissionem. omnis quibusdam responsibus minus probabilibus duabus sunt probabiles responsiones sententia Apo-

Resp. duplex ad loc. cit. Prior.

572
Stoli cap. 6. prior est Apostolum velle eos, qui post baptismum peccaverunt non posse absoluere amplius renouari ad pénitentiam, quæ ducat ad baptismum, seu non posse per secundum baptismum conseqüi peccatorum remissionem; quia scilicet baptismus repeti non potest, quam explicacionem sequuntur plures partes, quos citat & sequitur Suarez tomo 4. q. 86. art. 1. dist. 8. secl. 1. num. 9.
Estius in locum citatum ad Hebreos 6. Bellarmi-
nus lib. 2. de pénitentia cap. 16. §. ad secundum lo-
cum: hoc sensu: fieri nequit, vt qui post suscep-
tum baptismum (qui dicitur Sacramentum illu-
minationis, prolapsus est in peccatum, renouetur
per iteratam baptismi susceptionem rursum cru-
cifigens sibi mempris filium Dei (quia scilicet per
baptismum commoriorum Christo) quia Christus
non est secundum crucifixus. iuxta hanc sententiam
Apostolus non negat peccata quantumvis multa,
& graviora posse per veram pénitentiam deleri, sed
peccata post baptismum commissa posse per se-
cundam susceptionem baptismi condonari. Alio-
rum solutio est, quod Apostolus per impossibile
non intelligat omnimodam impossibilitatem, sed
maximam difficultatem: hoc sensu: qui post suscep-
tum baptismum à fide recedunt per apostoliam,
difficillime posunt per pénitentiam à pec-
cato resurgere, ita vt sententia Apostoli non intel-
ligatur de qualibet peccati genere, sed de apostoliam
à fide semel recepta, à quâ apostolâ homo non ni-
si difficillime resurgit. hunc sensum amplectitur
Anselmus in caput 6. ad Hebr. Vasquez in para-
phras eiusdem loci & 1. parte q. 23. dist. 97. cap. 1.
num. 7. Cornelius in eundem locum Pauli. utra-
que solutio satisfacit argumento. posterior autem
videtur conformior textui, pro quo

Notandum aliquos Hebreos ad fidem conuer-
tos post baptismum susceptum videri eandem fi-
dem deseruisse & rediisse ad Iudaismum, quos re-
darguit Apostolus docens eos, qui post agnitionem,
& susceptam fidei gratiam ab ea per apostolam
recesserint, rursum sibi Christum crucifigentes, &
ostentui habentes, non nisi difficillime renouari ad
pénitentiam, vbi non videtur agere de sola pénitentia
baptismum precedente, sed in genere.

Confirm. quiaq[ue]s, de quibus dixerat: Impossi-
ble est eos, qui scilicet sunt illuminati &c. & prolapsi sunt,
rursum renouari ad pénitentiam, dicit: confidimus autem
de vobis dilectissimi meliora, & viae iorū salutis, tamē si
ita loquimur, quibus verbis ostendit se non omnino
desperare de eo, quod dixerat impossibile.

Consimili modo dicendum ad locum cap. 10.
Apostolum velle Iudeis voluntariè recedentibus
à fide suscepti per apostoliam, propter prauam eorum
dispositionem non relinquunt hostiam, quā pos-
sunt à peccato liberari: quia non est alius Messias
venturus, qui peccatum possit expiare, neque ad
hoc possunt professe sacrificia legis Mosaica, ne-
que per Christum possunt iustificari, cum ab eius
fide recedant, posita ergo eā prauā illorum dispo-
sitione nullum eis suparet ad peccati deletionem
remedium, quamquam in re ipsa supersit.

Obijcitur 5. idem Apostolus ad Hebr. 12. dicens
de Esau: Non enim inuenit pénitentia locum, quam-
quam cum lachrymis inquisisset eam. S. Thom. pre-
senti art. ad 1. respondet Esau non egisse veram
pénitentiam, ynde tacite concludit non esse mi-
rium, si peccati remissionem non fuerit consecu-
tus; sed ex textu faciliter potest patere nec in eo agi
de pénitentia in ordine ad obtinendam remissio-
nem peccati, nec agi de pénitentia ipsius Esau, sed

Isaaci: hoc sensu: quamus Esau cum fletu valido
patrem suum rogaret, vt ei tanquam primogenito
benediceret: non potuit tamen cum flectere, vt il-
lum facti pénitenteret, & benedictionem fratrimi-
norū, scilicet Jacob impensam retractaret.

Obijcitur 6. 1. Ioannis 5. 8. Ioannes dicit: If Obiectum
peccatum ad mortem, non pro illo dieo, vt roget quis quâ Iesu
loquendi formâ videtur designari esse quoddam
genus peccati in hac vitâ irremissibile, pro quo
orare non debeamus.

Respondeo negando id designari. Primo, quia Ref.
aliqui existimant peccatum ad mortem, de quo Quoniam
Apostolus, esse peccatum finalis impenitentie, explicatio
sed cā sententia omisssâ, quæ à varijs reprobatur,
plures per peccatum ad mortem intelligent atroc-
ias quedam crimina: quæ tamen non velit Apo-
stolus esse in hac vitâ irremissibilia, sed solum di-
cat se non audere promittere quod orans pro eo,
qui peccat ad mortem, & ab aliis ei vita peccanti non ad mortem, est pe-
ccatum ad mortem, quasi dicat: quod dixi nec posse
petere cum fiducia, quod exaudierunt, non ausim
asserere de orante pro eo, qui peccat peccato ad
mortem, id est atroci, cui obstinate inhaeret, quia
talis non facile conueretur cooperando diuina
gratia vide Vasquez disp. cit. cap. 1. num. 3. & 4. r. 4.

D V B I V M III.

Quis actus pénitentia sufficiat ad dele-
tionem peccati mortis?

C V M ex art. 2. superioris q. constet nos posse
peccatum detestari, & de eo dolere, præsenti dubio
quæritur, sub quo motiu debeat necesse esse ob-
tinendum? quæstio autem intelligitur de remissione extra Sacramentum: nam partum
ex dictis de baptismismo, partim ex communiori sen-
tentia Doctorum constat longè inferiorem actuū
pénitentia sufficere ad obtinendam remissionem
in Sacramento, quā extra illud.

Dico 1. attritio non sufficit, vt peccatum extra
Sacramentum debeat.

Probatur 1. ex Trid. sess. 14. cap. 4. docente at-
tritione esse donum & Spiritus Sancti impulsu-
m non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mo-
uentis, quo pénitens adiutus viam sibi ad ins-
titutum parat, & dicente sine pénitentia Sacra-
mento per se nequire perducere peccatorem ad ins-
titutionem.

Dices, Concilium eam doctrinam intelligit de
quibusdam attritionibus, quas ibi enumerat.

Resp. negando solum de ijs intelligi. patet ex
eo quod ante verba citata dicuntur: Illam vero con-
tra imperfectionem, quæ attritio dicitur, quoniam vel
panarum metu communiter concipiatur, quæ particula,
communiter, patet Concilium non restringere do-
ctrinam ad species enumeratas, sed eas solum re-
censere, eò quod homo ex illis communius mo-
ueratur ad remissionem peccatorum per Sacramen-
tum acquirendam.

Probatur 2. si quæ attritio videretur proxime
apta ad peccati deletionem, maximè videturatu-

Suarez.
Estius.
Bellarm.

Posterior
resp.

Anselm.
Vasq.
Cornel.
Posterior
videtur cō-
formior
textui.
8.

Reip. ad
locum.
Hebr. 10.

Obiectio 5.
S. Th. resp.

Alia pro-
ponitur.

tritio, quæ oritur ex motu spei, quæ post charitatem est virtus præstantissima; hac autem non sufficit, ut insinuat Trid. s. 6. cap. 6. vbi indicat hunc actum posse cum peccato confistere.

Confirm. habitus spei potest remanere in peccatore, ergo & actus, si enim actus cum peccato non posset remanere, neque remaneret habitus.

Prob. 3. si attritio sufficeret ad peccati remissionem extra Sacramentum recipiendam, aliquis sciens se solèm attritum posset absque peccato recipere Sacramenta viorum, quod est contra communem Doctorum sententiam, posset similiter minister sacramentorum ea licet ministrare ex officio quamvis sciret se solùm attritum, quod est inauditum.

In hac conculsione conueniunt Doctores contra Caietanum quibz. q. 84. huius partis art. 1. §. & finmodum, censet tantam posse esse attritionem, vt extra Sacramentum sufficiat ad peccatorum remissionem; vt autem patet ex eius discursu attritionem intelligit distinctam à contritione.

Est tamen aliqua difficultas de actu pœnitentia, quam supra possumus specialem virtutem à ceteris distinctam & accedentem ad iustitiam communationis, per quem actum dolemus de peccato, vt est iniuria Dei, quæ honor illius læditur, aliqui existimant talen actum delere peccatum, sed contrarium ex communi Doctorum sententiæ potest colligi, quatenus hunc effectum soli contritione descriptus, vt patet ex dictis, hoc posito.

Probatus conclusio ex communis tacito consensu doctorum, qui hanc vim soli contritioni tribuunt, ut aperte indicat Suarez tom. 3. de gratia libro 7. cap. 3. numero 10. & tom. 4. tercia pars disputatione, s. 1. iuncta s. 2. nu. 15.

2. Talis actus est, & dici debet attritio, ergo ex senon sufficit ad iustificationem extra Sacramentum com parandam, consequentia patet ex superiori conclusione. antecedens vero probatur ex Tridentino s. 14. cap. 4. vbi omnem honestum dolorem efficacem de peccatis statuit esse contritionem, vel attritionem, nam ex eo capite colligitur actum pœnitentia adequate diuidi in contritionem, & attritionem; atque, ut ostensum est, talis actus non est contritio, ergo est attritio.

Confirm. talis actus non auertit hominem modo perfectissimo à peccato, neque ob motuum præstantissimum, ergo nec est contritio, nec potest dici contritionem, vel amorem Dei super omnia contineat.

3. Nullus actus tendens in Deum per modum prosecutionis iustificat excepto amore Dei super omnia, per quem scilicet diligimus Deum super omnia, quia id postulat summa eius bonitas, ergo nullus actus se habens per modum fugæ respectu peccati, sufficienter concurrit ad eiusdem peccati deletionem excepto actu perfectæ contritionis, per quem auertitur a peccato propter motuum excellentissimum.

Confirm. non videtur probabile, quod peccator non adiungens statum peccati iustificetur, si per modum prosecutionis, quantum in se est, velit ius Dei illud permanere, ergo neque videtur pro-

babile quod iustificabitur peccator dolens de peccato quia ius Dei ludit. Denique ex contraria tentiæ sequitur peccatorem non contritum, per se loquendo, non peccare recipiendo, sacramenta viuorum, vel ex officio Sacra menta ministrando, si videlicet eliciat actum pœnitentia specialis virtutis, ex his

Dico 3. sola contritio perfecta (adde & dilectio Dei super omnia iuxta infra dicenda) sufficit ad acquirendam remissionem peccati extra Sacramenta, sequitur ex dictis: nam superiori dubio ostensum est peccatum posse deneri per pœnitentiam, non autem per aliam, vt ex iam dictis patet, ergo &c.

Dices S. Thom. hic tribuit pœnitentia posse remouere peccata, videtur autem agere de actu pœnitentia, quam præcedenti questione docuit esse specialem virtutem, cum in sequentibus agat de effectu illius virtutis, de qua egerat questione 85.

Resp. negando minorem, eiusque probationem, & dico quod licet in questione 85. presso disputando de virtute pœnitentia ostenderit quomodo potuerit constitui virtus à reliquis distincta; postmodum tamen præcipue agat de pœnitentia perfecta, quam vocamus contritionem, & quantum ad presentem difficultatem spectat, patet ex q. 89. art. 1. ad 2. vbi cum docuit in corpore per pœnitentiam remitti peccata ut dictum est, dicit: *Actus pœnitentis habet ut ultima dispositio ad gratiam, scilicet contritio.*

De quæ pœnitentia perfecta seu contritione intelligenda est scriptura quando remissionem peccatorum tribuit pœnitentia. De hac etiam intelligendi sunt Patres cum agant de eâ, quæ continet perfectam ad Deum conuersiōnem.

Scripture & patres, qui videntur tribuere eleemosynæ vim remittendi peccata, nolunt eam tanquam ultimam dispositionem sufficere ad remissionem peccati mortalis, sed promereri de congruo varia gratia auxilia, quibus homo ad pœnitentiam disponatur, & alijs modis iugare, de quibus dicendum ex professo 2. 2. q. 32.

14.
Conclus. 3.
Sola contritio iustificat extra Sacramentum.

15.
Obiectio
ex D. Tho.

Quo sensu
dicitur elec-
mosyna re-
mittere
peccata.

D V B I V M . IV.
An peccator sciens contritionem perfectam semper consequatur remissionem peccati mortalis, etiam ante Sacramentum reip̄a suscepit?

Dico 4. o perfectam, quia ex Trid. s. 14. cap. 4. constat duplē esse contritionem aliam perfectam, quæ nomen contritionis retinet, & fertur in peccatum motu fugæ, quia diuina bonitati summe repugnat; aliam imperfectam, quæ attritio vocatur tum à concilio, loco cit. cum passim à Doctoribus, & fertur in peccatum sub motu aliquo inferiori. Attritionem non sufficere ad deletionem peccati mortalis extra Sacramentum confessus est Doctorum sententia, & patet ex dictis dubio præcedenti. questione ergo intelligitur de contritione perfecta, in qua

16.

Negat
quidam
apud s.
Bernard.
ex 77.
Negat &
Caiet.

Partem negantem sequitur quidam cuius mentionem facit Bernardus epist. 77. dicens neminem posse saluari sine baptismo suscepito vel martyrio, sequitur etiam Caiet. In summa verbo contritio numero 1. & tom. 1. opusculorum tract. 4. q. 1. qui censet

Mich.
Baius.

Pamelius.

Esius.

18.

Affirm. est
communis.Est D.Th.
varijs locis.

Albert.

Rich.

Durand.

Sot.

censet contritionem (quam distinguit ab attritione) posse esse informem, item Michael Baius, ut patet ex art. 72. quiclibet habet: *Per contritionem etiam charitate perfectam, & cum voto sufficiendi Sacramentum coniunctum, non remittitur crimen extra causam necessariæ, aut martyris sine actuali suffictione Sacramenti.* Baius videtur sequi Pamelius in scholijs epistole 54. S. Cypriani in illa verba: *Tum deinde si reliquis omnibus, vbi censet improbabilem esse sententiam eorum, qui dicunt solam contritionem sufficere plerisque ad remissionem peccatorum, sequitur etiam Esius in 4. dist. 17. §. 2. qui id multis argumentis conatur probare, docetque raro peccata dimitti, primò virgente articulo mortis, 2. quando occurrit casus scandali, aut alterius peccati incurriendi si absolutione petatur. 3. si quis omnino non possit, aut non nisi difficillimè ad sacerdotem adire, à quo absoluatur, præsumt accedente feruore contritionis.*

Pars affirmans est communis Theologorum tam antiquorum quam recentiorum, quam multis locis tradit. Sanctus Thom. q. 89. ar. 1. ad 2. Actus primus penitentis se habet ut ultima dispositio ad gratiam consequendam, scilicet contrito. colligi etiam potest ex q. 66. art. 11. in corpore vbi docet aliquem posse consequi effectum baptismi sine eiusdem susceptione, vel etiam sine martyrio, in quantum scilicet alicuius cor per Spiritum Sanctum mouetur ad credendum & diligendum Deum & penitendum de peccatis. vbi vult docere baptismum flaminis seu penitentia semper operari remissionem peccatorum quoad culpam, non minus quam baptismum aquæ. q. 68. art. 3. in fine corporis ait: *peccat* (scilicet adulterus de quo agit), *si ultra tempus institutum ab Ecclesia differat accipere baptismum &c. sed tamen & hoc peccatum cum alijs deleri potest per succidentem contritionem, quæ supplet vicem baptismi, ut supra dictum est, in additionibus q. 5. ar. 3. in fine corporis, sic rigitur dicendum quantumcumque parvus sit dolor diuini modo ad contritionem sufficiat, omnem culpam delet, nec repugnat q. 10. art. 5. in corpore ut facile legenti patere potest.*

Idem sentit Albertus in 4. dist. 16. art. 31. in resolutione articuli, vbi docet dolorem, in quo saluator contrito resistentia, sufficere ad culpam deletionem, & in solutione trium priorum argumentorum censet minimam contritionem sufficere ad deletionem culpa.

Richardus dist. 17. art. 1. q. 5. *Respondeo quod cum contrito dicat actum penitentia charitate formatum & quantumcumque modica charitas sufficiat ad remissionem quantorumcumque & quoruncumque peccatorum mortalium, quantumcumque parvus contritus sufficit pro quantounque magno peccato, non sic autem dicendum est de atritione.*

Durandus eadem distinctione q. 1. postquam egisset de dispositione imperfectâ ad remissionem peccatorum ait: *Dispositio vero perfecta est, quando homo detestatur peccatum non solum timore pena, sed quid est contra reverentiam, & obedientiam Deo debitam, & quia separata a consilio Dei, & vocatur contritus, sed talis dispositio simul est cum gratia in eodem insanti. confimatio habet q. 2.*

Sotus eadem dist. q. 2. ar. 5. *Sed sequitur ex ipsa differentia pars effectus, quid scilicet atritio non sufficit hominum in gratia confinere; contritus vero si invenit se virime diuinitus recepta id facit &c. atque hinc tandem colligitur quinta, postremaque differentia, quid atritio potest esse actus informis, contritus vero nequaquam. videri potest distinctione 6. q. 1. art. 7.*

concl. 4. & libr. 2. de natura & gratia cap. 16. sub finem.

Gabriel distinctione 14. q. 2. art. 2. conclusione 2. docet contritionem semper formatam esse gratiam, & ideo nullum peccatum secum compatri &c. & sic etiam penitentia Sacramentum antequam ministretur, in ipsa contritione peccatorum remisitionem operari.

Victoria in summa, de contritione num. 119. vel 120. valde improbat sententiam Caetani tanquam scripturis repugnantem.

Canus relectione 3. de penitentia §. H. de vero propostio, ait: *si contrito semper procederet (scilicet baptismum) tanquam dispositio, nungam baptismus culpan mortalem remitteret, quia videlicet semper supponeremissum, & relectione de Sacramentis in generale, parte 5. §. præterea Ioan. 3. loquens de Sacramentis veteribus, dicit: *Sicut non dabatur plus gratia quam fides merceretur, ita nec gratia conferrebat nisi habens dispositionem, quia alioquin ipsa per se esset idonea ad remissionem peccatorum, quam dispositio & contritionem appellamus.**

Iohannes Medina cod. de penitentia tract. 1. q. 5. §. dicendum igitur ait: *Dicendum igitur, communem sententiam sequendo, quod in hoc differentia atritio, & contritus, quod contritus est ultima & sufficiens dispositio ad gratiam, nec sine gratia esse potest. cod. de satisfactione tract. 3. q. 4. §. itaque videtur tenendum, habet confirmationem appellans.*

Vega lib. 13. in Tridentinum cap. 21. §. præterea p. 154. penitentia, ait: *penitentia, sine contrito, supponit fidem, & sufficit per legem & gratiam Dei christiano peccatorum ad consequendam remanentem suorum peccatorum, idem retinet Bellarm. tomo 2. lib. 2. de penitentia cap. 13. Bannus 2. 2. q. 44. art. 5. in dubio. Valentia tomo 4. disp. 7. q. 8. puncto 1. §. Caetano autem Suarez Val. tomo 3. partem disp. 27. fect. 2. §. dicendum, & Sot. §. ex quibus, vbi docet sententiam Pameli non posse sustineri & potius sententiam contraria esse certum, & catholicum dogma, & disp. 28. fect. 1. in 1. conclusione docet Sacramentum baptismi non necessariò supponere veram contritionem (videlicet distinctam ab attritione ut patet ex dicta sectione) ut suum effectum conferat, alias supponeret peccatum remissum, & vitam gratiae: quia haec statim datur per contritionem. videri potest tomo 4. dist. 4. fect. 7. & tomo 3. de gratia lib. 7. cap. 18. num. 7. vbi censet sententiam Baj esse erroneam.*

Vasquez tomo 2. in 3. partem disp. 152. cap. 1. p. 152. nu. 3. dicit totam scholam ex verbis Ezechielis 18. semper indubitanter creduisse contritionem perfectam, quia est dolor de peccatis propter Deum summum dilectum, tantæ esse virtutis, & efficacitatis, ut statim homo iustificetur, & peccatorum omnium remissionem sequatur.

Curiel 1. 2. q. 112. art. 3. dubio 1. §. 2. dicit quod habent ultimam dispositionem ad gratiam, illa infallibiliter statim infundatur, & hoc sibi aed est certum, ut opposita sententia sit periculosa, & parvum tutum in fide: hanc vero ultimam dispositionem esse contritionem secundum suam speciem.

Astenius in summa q. 5. de contritione, & passim alij tam scholastici quam Casistica, qui communiter censent contritionem, quam distinguunt ab attritione, esse ultimam dispositionem ad gratiam sanctificantem, & proinde ad deletionem culpe mortalis, quæ saltum de lege ordinaria nequit cum gratia habituali consistere.

Quod

Quod si aliqui hanc vim videantur contritioni negare, seu docere contritionem non semper delectare peccatum absque reali Sacramenti sulceptio- ne, non loquuntur de contritione specialiter sumptuaria & perfecta prout est species distincta ab attritione, sed prout est genus ad contritionem specia- liter sumptam, & ad attritionem, & proinde non possunt solidè referri pro priori sententia, quod est diligenter notandum.

Dico i. perfecta contritio potest delere peccatum etiam extra casum necessitatis, est certa, eò quod articulus Baij relatus, sit à duobus pontificibus damnatus, cuius articuli sententiam in re tenet Eftius, cùm in re censeat contritionem solum delere peccatum ante realem absolutionem in casu necessitatis, vt patet ex casibus, quos ponit: cùm non possit assignare aliam causam, quam cuiusdam necessitatis; ob quia in casibus ab eorum potius remittatur peccatum ante actualem sacramenti susceptionem, quam in alijs.

Probatur i. conclusio ex 2. regum 12. Dauid dicens: peccavi Domino, adiunxit Nathan: Dominus quoque transfluit peccatum tuum, ex quo loco pater Dauidem etiam extra casum necessitatis obtinuerunt penitentiam peccati remissionem.

Probatur 2. ex Ambroso, oratione funebri de obitu Valentiniani Imperatoris, vbi fusè ostendit cum Iustificatum propter votum perfectum baptismati etiam extra necessitatem conceptionem.

Probatur 3. articulus necessitatis non tribuit contritioni virtutem, quam extra illum non habeat, igitur si ratione contritionis peccatum remittatur in casu necessitatis sine actuali receptione Sacramenti, dicendum etiam extra illum remitti.

Dices, Bernardus Epistolā citātē hanc vim tribuit conuersiōnē cordis, quando deest facultas baptiſmi recipiendi, i. m̄ id ipsum videtur docere Augustinus libro 4. contra Dōnatistas cap. 22.

Respondeo negatiū: solum enim volunt quod homo habens copiam baptiſmi non sit salutem consecuturus abſque illo recipiſsuscepto, nō quod peccatum non fuerit remiſum per contritionem extra calum necessitatē elicītam, sed quod negligendo baptiſmum, cuius datur copia, peccatum

portate committat: quia non obstante peccato-
rum remissione per praecedentem contritionem
obstante, remanet obligatio baptismi suscipendi,
atque adeo si negligatur data opportunitate, no-
num peccatum committitur, videri potest Aug.
cap. cit.

Dico 2. quandocumque adeat vera & perfecta
contritio peccata remittuntur etiam extra Sacra-
mentum. est communior scholasticorum, vt vidi-
mus, & ita certa, vt prior sententia videatur parum
tuta, cum non obscurè repugnet scriptura, & ijs
qui tanquam certa supponuntur in Ecclesiâ.

Probatur 1. Ezechielis 18. Si imbiue auerteris cap.

Item si autem impius est, it penitentiam ab omnibus peccatis, quae operata est et omnium iniquitatum eius quas operatus est, non recordatur, atqui quisvis veram, & perfectam habet contritionem: avertit se ab iniustitia, & perfectam agit penitentiam, ergo Deus non recordatur peccati illius, seu, ergo ei peccatum remittit cap. 33. Impietas impii non nocet ei in qualcumque die conuersus fuerit ab impietate sua, atqui per quamlibet veram & perfectam contritionem vere conueritus ab impietate, igitur impietas ei non nocet: nocet autem, si eius remissionem

non consequeretur. vult ergo Deus per prophetam significare quemlibet verē contritum statim obtinere peccatorum remissionem, & gratiam sanctificantem recipere. Confirm. eodem modo iuxta prophetam vera conuersio obtinet remissionem peccatorum, quo peccatum nocet iusto, at qui peccatum ita nocet, ut eo instanti quo mortaliter peccat, iustitia non liberet eum, ve ait propheta, hac loca, ita sunt clara, ut doctores passim ex illis colligant perfectā contritionē eis ultimam dispositionem ad gratiam, & remissionem peccatorum obtinendā. Zach. I. Conuerterimini ad me & conuertar ad vos.

Probatur 2. ex Ambroſio, loco cit. qui iuſtiſiſationem Imperatoris Valentiniāni non refert in aliud, quām in perfectam conuerſionem, quā conuerſio perfecta inuenitur in omni contritione, de qua agimus. ex Leone 1. epift. 91. dicente: Nullas patitur venia mortis vera conuerſio, igitur quandocumque homo verè conuerterit ad Deum, statim confequitur peccati remiſſiōnē.

Prob. 3. per quamlibet contritionem, de qua est sermo, homo ex Dei auxilio perfectè avertitur à peccato, igitur meretur de congreuo illud statim si condonari. Confir. nisi dicamus illud statim condonari, non subest ratio dicendi, quod aliquando condonetur ratione talis contritionis, & omnipino improbabiliter dicetur peccatum cōdonari in fine vita ratione præcedentis contritionis, cùm inde sequeretur aliquem in peccato mortali existentem posse iustificari, & saluari sine actuallī Sacramenti receptione, martyrio vel nouo motu liberi arbitrij, quod est omnino absurdum.

Dices, ratione aliquarum contritionum peccatum nunquam condonari. sed contra est, quod si ponantur duas contritiones aequales, nulla subsistat ratio afferendi hominem iustificari. & acquirere remissionem peccati propter vnam, & non propter alteram: nullum enim est fundamentum afferendi, quod Deus ita inaequiter se habeat circa duos, qui ex eius auxilio aequaliter auertuntur a peccato. si dicatur necessitatem in vno id postulare, non vero in alio, contra facit prius, quod id in priori conclusione sit refutatum, secundum possemus dicere hominem propter necessitatem etiam non contritum salutari posse absque vsu Sacramenti, quod tamen dici nequit. sola ergo necessitas non praebeat sufficiens fundamentum afferendi positam aequali disponitio in duobus, vnum acquirere remissionem peccati, alterum vero non acquirere. Non potest etiam dici, quod ad hoc vt remittatur

peccatum, requiratur excellens quadam contritio.
1. quia id ex nullo solido principio colligitur. 2.

quia contrito, quantumcumque paria in suo genere, continet perfectam auerisionem à peccato ex sua specie, & essentiā, & proinde sua conditione est sufficiens dispositio ad obtinendam peccatorum remissionē. Confit. i. excellentia aliquis actus virtutis, quæ concipitur superuenire speciei actus, non potest ei esse prima ratio obtinendi gratiam sanctificantem, quamvis possit esse ratio, propter quam maior gratia concedatur, & proinde excellentia contritionis non potest esse prima ratio obtinendi gratiam, quæ non concederetur minus excellenti, & quod hinc sequitur, non est ratio cur aliqui peccata remittantur alioquin non remittenda.

Confir. 2. dispositio ad remissionem peccatorum
obtinendam in Sacramentis non requirit certam
excellentiam, sed sufficit quantumlibet parua in-
tra speciem requisitam, igitur quantumlibet parua

Zach. I.

Prob. 2.
ex PP. *Ambroſ.*

Leon.

Prob. 3.

Replica
soluitur,

*alia remo-
etur.*

Prob. 4.

contrito sufficiet ad eandem obtinendam extra Sacra menta.

Probatur 4. constat in Ecclesia ad recipienda Sacra menta viuorum, per se loquendo, requiri statum gratia, seu nullum in statu peccati mortalis existentem, per se loquendo, posse illa recipere absque peccato, rursum constat in eadem Ecclesia ad recipienda licet Sacra menta viuorum non requiri confessionem, sed sufficere contritionem (si Eucharistiam excipiamus) igitur Ecclesia censet ratione contritionis semper remitti peccatum mortale. Consequentia probatur, nullus censet talen excellentem contritionem requiri, vt Sacra mentum viuorum recipiat, sed simpliciter censetur sufficere contrito.

Confirm. si requereretur certus gradus excellentiae, nullus posset prudenter cum sola contritione accedere ad hac Sacra menta, cum nullus possit etiam moraliter cognoscere sua contritionis excellentiam. Idem dici potest de conferente Sacra menta ex officio, qui non potest ea licet conferre in statu peccati mortalis: cum tamen non peccet communè sententiæ si existens in peccato cum sola contritione ea conferat, quamvis non prius confiteatur, etiam data copia confessarij.

Obiectio quorundam ex Trid.

Objiciunt aliqui Concil. Trid. sess. 13, cap. 7. & canone 11. tradens concilium peccati mortalis, quantumcumque contritum debere receptioni Eucharistie confessionem præmittere si detur copia confessarij; quod non videtur posse aliunde prouenire, quam ex eo quod contrito non deleat peccatum. si enim deleat, iam homo est iustus, & proinde legitimè dispositus ad huius Sacra menti receptionem, nec vterius indiget confessione, vt disponatur.

Resp. nihil ex praedicto loco confici, quia iuxta idem Concilium, qui sibi est conscius peccati mortalis non peccat accedendo ad hoc Sacra mentum cum sola contritione, si desit copia confessarij, & proinde eo casu, per se loquendo, supponitur consecutus remissionem peccati; defectus autem confessarij non tribuit eam vim contritioni, sed eam supponit, & quidem in quocumque excellentiae gradu ea sit, cum Concilium non restringat suam doctrinam ad constitutionem excellentem, neque ea vis competit contritioni propter necessitatem, vt supra ostendimus. Dico ergo Concilium non docere requireti confessionem in peccatore etiam contrito, eò quod contrito non iustificet, cum contrarium pateat ex alijs Sacra mentis viuorum, quæ cum sola contritione licet recipiuntur ab eo qui sibi est conscius peccati mortalis, sed id docere eò quod sit peculiariter institutum pro hac Sacra mento, vel iure diuino, vel antiqua consuetudine Ecclesiæ propriæ maximam huic Sacra mento debitam reuerentiam.

Ex his patet 1. ad hoc, vt contrito deleat peccatum, non requiri gemitus & lachrymas, quia si ne his ratio contritionis potest consistere, vt S. Thom. & passim alij Doctores, imò etiam potest consistere perfectissima contrito, cum huiusmodi gemitus sapè possint ortum habere ex complectione corporis, & actus voluntatis etiam perfectissimus non habeat necessariam cum illis connectionem, è contra in quibusdam huiusmodi gemitus possint facilè inueniri cum imperfecto dolore voluntatis.

Patet 2. non esse probabile, quod docuit Scotus in 4. dist. 14. q. 2. §. de secundo principali, scilicet ad hoc vt actus, qui dicitur contrito, iustificet, requiri-

ri aliquam temporis durationem, in cuius termi no fiat peccatorum remissio & non ante. vbi

Aduerte Scotum existimare eundem actum esse ^{sem. 1. v.} attritionem & contritionem, attritionem quidem ^{sem. 1. v.} omni instanti, antequam gratia informatur; contritionem vero quando iam informatur gratia, & proinde secundum ipsum attritio, & contrito non differunt in intrinsecis, sed solùm in concomitan- te, quæ doctrina

Minus prob. 1. quia vt infra ostendetur, cōtritio, Improb. & attritio sunt actus specie differentes, & proinde unius, & idem actus entitatis non potest dici esse contritio, & attritio. Confirm. Concilium Trid. non obscurè id tradit, quando less. 14. cap. 4. docet contritionem aliam esse perfectam, aliam imperficiam, quam vocat attritionem. vbi aperte videtur agere de actibus distinctis.

Minus probatur 2. quod contritionem vocatalem, eò quod gratia informatur, quia contritio est, & dicitur ultima dispositio ad gratiam, & proinde non habet à gratia quod si contritio, sed aliunde, & quia est contritio, conceditur gratia.

Minus probatur 3. quod ad rationem contritionis requirat certam temporis continuationem. cum ratio contritionis non videatur spectandæ fluxu temporis, sed ex naturali conditione, & spe cie actus.

Confirm. alii actus voluntatis, & virtutum supernaturalium possunt in instanti produci.

Hinc minus probatur 4. quod sentiat aliquam temporis moram requiri, & certam duratio nem, vt peccatum ratione contritionis remittatur.

1. Quia, vt iam ostensum est, entitas actus contritionis potest ponit in instanti, nec moram requirit, vt suam speciem fortiat, ergo nec requirit certam temporis moram, vt operetur remissio nem peccatorum. consequentia probatur, ille effectus ponit potest in eo instanti, quo est contritio, & non habemus aliunde, quod Deus aliquam moram continuatam requirat, vt illum conferat, quam potius contrarium habemus ex locis Ezechielis citatis.

Confirm. iuxta Scotum ei, qui perfectè ad Deum convertitur, nocerei iniustitia, quia potest aliquis converti, quamvis paucum continetur actum contritionis.

Adde quod cum homo ignoret, quanta mora requiratur ad hoc, vt ratione contritionis infundatur gratia, & remittantur peccata, aliquis conscius peccati mortalis non poterit accedere ad confirmationem recipiendam quantumvis potest se contritum, cum enim nesciat, quanta mora requiratur vt contrito deleat peccatum, non potest prudenter existimare se sufficiens tempore eliciisse contritionem ad obtinendam peccati remissio nem.

2. Ecclesia tacite censet hanc temporis durationem non exigit ad hoc, vt contrito hunc effectum operetur. Probatur cap. 7. cit. less. 13. simpliciter censet aliqui sibi conscius peccati mortalis posse accedere ad Eucharistiam cum contritione, si desit copia confessarij; contrito autem potest in instanti elici, vt dictum est.

Confirm. si requiretiur duratio, Ecclesia non debet prætermittere id docere, cum ex eius neglegitu fideles maximo fructu priuarentur.

Adde ex sententiâ Scotti sequi, homini facienti, quantum est in se ex diuinâ gratia, & conuentienti fe ad

Coroll. 1.

Coroll. 2.
contra S. Scotum.

Si ad Deum, posse non suppetere medium ad salutem consequendam, quod videtur absurdum, sequela patet, si homini eliciendi actum contritio-
nis, non suppetat longius vitæ spatium.

Contra secundam conclusionem multa argu-
menta congerit Estius suprà, & ex eo Sylvius,
quamvis enim videantur intendere raro dimitti
peccatum ante actualem Sacramenti susceptio-
nem; plerique tamen argumentis conantur pro-
bare id raro fieri etiam positâ contritione perfe-
ctâ, seu prout distinguitur ab attritione.

Obijcitur itaque 1. Luca 7. Magdalena dili-
genter ex perfecto amore non statim sunt remissa
peccata, sed postmodum quando Christus dixit:
remittuntur ei peccata multa.

Resp. negando consequentiam: quia verbum, remit-
tuntur, commode potest explicari per præteritum
remissi sunt, fauentque Græca. videri potest Toletus
in hac locum, Bellarminus lib. 2. cit. cap. 14. & alij.
imò idem dici potest, quamvis verbum in presenti
accipiamus; quia moraliter loquendo dici potest
in praesenti remitti, quod paulò ante remissum est,
& moraliter loquendo in eodem temporis tractu.

Confir. eodem cap. paulò post Christus iterum
dixit Magdalena: remittuntur tibi peccata, vbi con-
stat verbum præsens, remittuntur, non ita præcisè si-
gnificare presentem remissionem in fine oratio-
nis, vt peccata non fuerint antea dimissa, sed vel
declarationem, quod fuerint antea dimissa, vel
certè vt non referatur strictè ad moram, quā pro-
ferebatur sententia, sed ad actionem, que moraliter
censebatur adhuc præsens, quando ea verba
fuerunt prolatæ.

Nec dictis repugnat Aug. lib. 50. homiliarum
hom. 23. dicens: accessit autem ad dominum immunda,
vt redire munda, accessit agra, vt redire sana. quia
fieri potest vt non conceperit perfectum dilectionis
actum antequam ad coniuicium accederet, &
ita non fuerit antea consecuta remissionem suorum
peccatorum, quamvis fuerit consecuta, priusquam
verba citata à Christo proferentur.

Obijcitur 2. Actorum 22. Ananias dicit Paulo:
& nunc quid moraris! Exurge, & baptizare, & ablue-
peccata tua in nomine ipsius; igitur Paulus non
fuerat antea consecutus remissionem peccatorum,
cum tamen esset perfectissime conuersus.

Resp. negando consequentiam: pro quo suppo-
no non videri dubitandum, quin B. Paulus ante
baptismum fuerit perfectè ad Deum conuersus, vt
colligi potest tum ex cap. cit. Actorum, tum ex cap.
9. vnde dubitandum non est quin ante baptismum
aceperit Spiritum Sanctum, cum Cornelius, &
alij cum acceperint ante baptismum, vt patet ex
fine cap. 10. Actorum; in Scriptura autem non soler-
tici absolutè dari, vel recipi Spiritus Sanctus,
nisi recipiatur gratia sanctificans, vt diximus q.
72. art. 1. dub. 1. igitur Cornelius, & alij fuerūt ante
baptismum re ipsa suscepti sanctificati, & proin-
de non videtur posse solidè negari Apostolum
eandem iustificationis gratiam ante baptismum
recepisse. ad locum ergo in argumento citaturum
Relpondeo quod baptismus sit Sacramentum regen-
erationis, quod ab unoquoque quantumvis
iusto est recipiendum si detur eius copia, & proin-
de Aniam potuisse ita loqui, licet Paulus antea
esset iustificatus, quia nihilominus tenebatur ipsu-
regenerationis Sacramentum recipere, & exter-
num signum gratiæ regenerationis.

Obijcitur 3. Trid. sess. 6. cap. 6. recensens dispo-
sitiones ad iustificationem dicit: illumque tanquam

omnis iustitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea mo-
uentur aduersus peccata per odium aliquod & desistatio-
nem, hoc est per eam pœnitentiam, quam ante baptismum
agere oportet: cap. verò 7. dicit: hanc dispositionem seu
preparationem iustificatio ipsa consequitur. cuius cau-
sam instrumentalem ponit baptismum, ergo Concilium
censet perfectam pœnitentiam non delere
peccatum ante actualem baptismi susceptionem.

Resp. 1. si quid ex Tridentino colligi possit, con-
cludi, quod contritio nunquam operetur remis-
sionem peccatorum ante Sacramentum, quod est
contra alios, & ipsum Concilium tum cap. 4. eius-
dem sessionis, tum cap. 4. sess. 14. vnde

Resp. 2. negando consequentiam. 1. quia aliqui
verba citata cap. 6. intelligunt de amore concu-
piscentiæ & odio peccati proportionato, qua sunt
actus spei, videri potest Vafq. l. 2. disp. 203. c. 6. fe-
cundò, quamvis possint intelligi de amore super
omnia & perfectâ pœnitentiâ: quod est omnino ve-
rius, vt optimè ostedit Suar. to. i. in 3. p. disp. 4. feet.
8. in editione anni 1604. non tamen de illa solâ acci-
pienda sunt, sed in genere de amore, & odio iuxta
modum, & exigentiam iustificationis, ita ut pro iu-
stificatione extra Sacramentum requiratur perfecta
pœnitentiâ, pro eâ, quæ acquiritur per Sacramen-
tum, sufficiat imperfecta. Ad id quod ex cap. 7. ad-
fertur, dico ex eodem Concilio cap. 4. eiusdem sessio-
nis patere adulterum non baptizatum posse iustificari
etiam per votum baptismi, & proinde ante baptis-
mum re ipsa susceptum. videri possunt Vega lib. 6.
in Trid. cap. 26. Molina in concordia q. 14. art. 13.
disp. 44. Suarez tomo 3. de gratiâ, lib. 7. c. 20. nu. 3.

Obijcitur 4. idem Trid. sess. 6. cit. canone 3. di-
cens anathema afferenti sine præueniente Spiritus
Sæti inspiratione, atque eius adiutorio hominem
credere, sperare, diligere, pœnitere posse, sicut opor-
tet, vt ei iustificationis gratia conferatur.

Resp. nullo modo apparere, quid hinc solidè
possit confici, cùm etiâ omni euentu quo alij cen-
tent cōtritionem operari remissionē peccati extra
Sacramenta, debeat dici hominē non posse pœnitere
ut ille ad hanc remissionē obtinendī ab illo que Spi-
ritus S. inspiratione, & proinde dico ex eo canone
nō haberi quod ipsa iustificationis gratia nō possit
infundi vel re ipsa infundatur squaliter tempore cùm
exercetur cōtritionis actus, neque ideo non potest
dici quod habeatur cōtritio, vt gratia infundatur.

Obijcitur 5. idem Concilium sess. 14. cap. 4. vbi
dicit: docet præterea etiâ contritionē hanc aliquando chari-
tate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare
priusquam hoc Sacramentum acta suscipiantur, ergo Co-
cilium censet contritionem non semper reconciliare
ante actualem Sacramenti susceptionem.

Resp. nego consequentiam: quia Concilium nō vult con-
tritionem perfectam solum aliquando reconciliare,
sed cùm in superioribus egisset de contritione in
genere, descendens ad eius species docet aliam esse
perfectam, aliam imperfectam: hanc non iustifica-
re extra Sacramentum, illam vtpote charitate per-
fectam reconciliare. vbi

Notandum quod Concilium non velit contritionē
illâ perfectâ in peccatore prouenire ab habitu cha-
ritatis, tanquam causâ effidente, sed quod charitas
eodē instanti illi cōtingatur, & ita hominē recon-
ciliat, ita vt particula, aliquando, non afficiat verbū,
reconciliare, per respectū ad contritionē perfectan,
sed cōiungatur cum particulis, contingat esse perfecta,
hoc sensu cōtigit aliquando contritionē esse perfec-
ta, que perfecta reconciliat, vel afficiat verbū, recō-
noscere, per respectū ad contritionē in genere sumptu-

30.

Obiectio 4.
ex eod. Tri-
dent.

Resp.

Obiectio 5.
ex eod. Tri-
dent.

Resp.

Explicatur
Trid.

31. hoc sensu: et si contingat contritionem aliquando reconciliare, scilicet quando est perfecta, vnde ex hoc loco non contorta potius communis, & vera sententia potest confirmari.
- Obiectio 6. Obiicitur 6. quod ex dictis videatur eueri necessitas Sacramentorum baptismi, & pénitentia.
- Resp. Resp. neg. assumptum: cum enim contrito non debeat peccatum in novo testamento sine voto baptismi, vel pénitentia, vt constat ex Tridentino, remanet obligatio, & necessitas hæc Sacramenta suo tempore recipiendi. quod in omni sententia est dicendum: si quis enim in casu necessitatis ratione contritionis iustificatus superiuuat, & habeat copiam horum Sacramentorum, tenetur ea recipere. omitto alias solutiones bonas quidem, sed ad argumentum minimè necessarias.
- Obiectio 7. Obiicitur 7. Aug. tract. 13. in Ioannem dicens: quantumcumque Catechumenus proficiat, ab illo sacramenta & iniquitatibus portat, nec illi dimittitur, nisi cum venerat ad baptismum.
- Resp. Resp. hinc concludi posset peccatum nunquam dimitti sine reali baptismi suceptione, quod constat esse falsum, vt patet ex Trid. less. 6. c. 4. dico ergo Aug. ita loqui, quia homo nondum baptizatus quantumvis sibi iustus videatur, non potest baptismum negligere, si detur eius copia, cum obligetur eum suscipere. vide dicta q. 68. art. 3. dub. 4. vbi similia loca Aug. explicimus.
- Obiectio 8. Obiicitur 8. Leo epistola citata dicens: diuina bonitatis præfatis ordinatum est, ut indulgentia Dei nisi supplicationibus sacerdotum nequeat obtinere.
- Resp. Subintelligendum vel saltem voto Sacramenti pénitentia, quod inuoluitur in contritione.
- D V B I V M V.
- Quomodo contrito concurrat ad peccati remissionem?
34. Sælus questionis.
Vasquez. Vult esse formam iustificationis.
Communis opinio censetur concurrens dispositionem.
35. Conclusio 1. Et si dispositionem,
- Q**UÆRIMVS, an se habeat tanquam dispositio, an vero tanquam causa formalis.
- Vasquez l. 2. disp. 10. c. 3. & seqq. censet in adulatis qui per actum contritionis iustificantur & acquirunt remissionem peccatorum extra Sacramentum, contritione esse formam iustificationis, quod etiam tradit 3. parte, tom. 1. disp. 2. c. 6. n. 60. Communis Doctores censent concurrere dispositio, vt patet ex quam plurimis dubio superiori citatis. Resp. &
- Dico 1. contrito etiā perfecta respectu remissio nisi culpa est dispositio. Probatur ex Trid. less. 6. c. 6. vbi inter ceteras dispositiones ad iustitiā ponit pénitentia, sub quā posse comprehendendi contritionem supra ostendimus, & c. 7. dicit: *hanc dispositionem, seu preparationem iustificationis, ipse consequitur, que non est sola peccatorum remissio &c. & can. 3. damnat alterem posse hominē sine præueniente Spiritus S. inspiratione &c. pénitere, sicut oportet, vt ei iustificationis gratia coferatur. quā loquendi formā satī indicat pénitentia, seu contritionem esse preparationē, & dispositionē ad gratiā iustificationis obtinendā. porro iustificationis etiā inuoluit remissionē peccatorum, vt patet ex c. 7. cit. videri potest Suar. sect. cit. dub. superiori, vbi id fusè ostendit ex Conc. Trid.*
- Est vero dispositio, vt est natura prior, quam sit gratia iustificationis, & proinde contrito dici potest dispositio, vt informis. quamuis enim, vt patet ex dubio superiori, eodem temporis instanti, quo homo elicit perfectā contritionē, recipiat gratiā habitualem, atque adeo contrito nullo vñquā tempore sit
- informis: si tamen spectemus ordinē natura, prior est ipsa contrito, quam infusio gratiæ sanctificantis, & remissio peccati, in quo priori spectatur ut informis.
- Dico 2. contrito non concurrat ad remissionem peccati tanquam causa formalis. Prob. 1. ex Doctori. bus, qui cōmūniter solum censem contritionē effigie dispositionē. 2. vna eadem q̄ res numero nō est dispositio, & causa formalis respectu eiusdem effectus, vt facile patet inductione in naturalibus, cum ergo ex superiori conclusione pateat contritionē effigie dispositionē respectu remissionis peccatorū, nō est quod afferamus eam esse causam formalē, 3. id satis indicat Trid. less. 6. c. 7. cū ponit vnicam causam formalē nostrā iustificationis, quā constat non esse contritionē in ijs, qui per Sacramēta sanctificantur, & peccatorū remissionem accipiunt, ergo neque ea dicēda est causa formalis respectu remissionis, que sit extra Sacramenta. Confir. in re ipsa nunquam sit remissio culpæ mortalis sine aliquo physicō, à quo homo nominetur sanctus, & iustus, illud autē videtur debere esse eiusdem natura, & speciei in omni modo iustificationis, cū ergo homo in Sacramēto iustificetur formaliter per aliud, quam per contritionem, sequitur quod quando iustificatur, & consequitur remissionem peccati extra Sacramentum, contrito ipsa non sit forma iustificans.
- Ex his autem patet non solum contritionem non esse totam formā sanctificantē, sed nec esse partiam, tū quia Conc. Trid. vnicam agnoscat formam iustificationis, quod non posset dici, si homo esset formaliter iustus modō per solum gratiam habitualem, quæ est aliquid permanens, modō per illa similiū contritionē: tum quia iustitia, quæ sumus formaliter iusti, nō videtur afferenda diversa species; esset autē diuersae species, si interē homo esset iustus sine contritione, interdum verò illa cōcurreret ad constituendam formalē causam iustificationis, cū hoc aggregatū includat aliquid distincte natura à priori forma: tum quia quando iustificatur extra Sacramentum, inuenit forma distincta à contritione, quæ hominem sufficenter constitutat formaliter iustum, ergo non est, quod eo casu datur contritionem constitutere partem cause formalis iustificationis.
- Ex dictis facilē patet, quod non repugnet homini nō elicere perfectam contritionem peccatorū, & non consequi eorumdem remissionē: quamuis enim de facto hæc remissio semper consequatur contritionē: quia tamen contrito non præstat seipso à hunc effectū, nil implicat eam ponit, & nō ponit remissionem peccatorū. Confir. etiam positā contritione, remissio peccati est peculiare Dei beneficium, quod Deus non tenetur præstare. Vtrum verò necessariō tolleretur peccatum positā contritione, si ea se habebet per modū causæ formalis respectu remissio peccatorum ex infra dicendis colligi poterit.
- Contra secundam conclusionem porrect obiectio quod Conc. Trid. less. 14. cap. 4. doceat contritionē contra 1. charitate perfectam hominē Deo reconciliare, ybi Trid. indicat id seipso præstare per modū causæ formalis.
- Resp. neg. Cœciliū id indicare, solum vult homini contrito remitti peccata ante actualē Sacramenti receptionem quomodocumque contrito ad id concurrat, & quod ea reconciliatio possit contritioni attribui in suo genere, scilicet dispositiōne, & per modum meriti de congruo. quod genus concursus solum arguant varia Scriptura testimonia & rationes variae, quæ in contrarium adfert possent.

D V B I V M. V. I.

Vtrum ad contritionem requiratur formalis amor Dei super omnia?

VI D E T V R requiri ex eo quod contrito comunitur describatur dolor de peccato propter Deum summè dilectum. ex altera tamen parte videtur non requiri, cum contrito & dilectio Dei super omnia sint actus distincti, qui proinde possint in seipsa à se inuicem separari.

Resp. & dico 1. non repugnat inueniri veram contritionem sine formalis actu amoris Dei super omnia.

Probatur 1. vnuſquisque videtur in ſe experiri, quod poſſit per modum fugæ ferri in peccatum, quamvis non eliciat formaliter ullum actum, qui ſe habeat per modum profectionis, ergo nihil obſtat, quod minus ferri poſſit in peccatum illud detestando, & dolendo de eo propter ſummam Dei bonitatem, tanquam propter rationem formalem obiectum, quamvis non feratur actu explicito in Deum, tanquam in obiectum materiale. vide

Probatur 2. actus contritionis & amoris Dei super omnia diuerſunt obiectis, quorum vnum ſine altero poſteſt menti obijci, ergo voluntas poſteſt vnum actum elicer quamvis non eliciat aliud, conſequentiā probatur, quæ re & obiectis diuerſunt, poſſunt ſine ſe inuicem inueniri. antecedens verò probatur, peccator poſteſt conſiderare peccatum, ut ſummè re pugnans diuinæ bonitati & illud repræſentare volūtati ut tale, quamvis non apprehendat explicitè Deum tanquam amandū, ergo poſteſt obiectum ſius actus menti obijci quamvis alterius obiectum menti non obijciatur.

Dico tamen 2. amor Dei ſuper omnia virtute in cluditur in vera cōtritione explicatur, vera contrito dolet de peccato illudq; detestatur tanquam ſummè repugnans diuinæ bonitati, ergo per modum fugæ fertur in peccatum ſub eadem ratione formalis ſub qua homo fertur in Deū per modum profectionis per actum amoris, atque adeo contritus ſe habet, vt ex illius motu feretur in Deū per actum amoris ſuper omnia, ſi Deus obijceretur tanquam amandū nam mox fugæ reſpectu viuſi contrarij ita ſe habet, ut iuxta naturalem conditionem ſequatur ex profectione alterius contrarij ſpectati ſub eadem ratione formalis, vel ſaltem impellat animum ad huiusmodi profectionem.

Conſir. homo non poſteſt dici verē dolere de malo tanquam ſummè alteri repugnante, niſi feratur in illius motu amoris, ſi tanquam amandū menti obijciatur.

Ex quibus deduci poſteſt quomodo videatur intelligendum dictū illud Theologorum, quod contrito ſit dolor propter Deū ſummè dilectum, dico enim eſſe propositionē cauſalem, per quam poſteſt ſignificari primò, quod contrito conuenienter natura ſua oriatur ex amore Dei ſuper omnia: nam actus voluntatis, qui ſe habent per modum fugæ, maximè conformater natura ſue ſequuntur ex alijs actibus, qui ſe habent per modum profectionis, viodium mali proximi, defiderium malum illud auertendi, dolor de eo quando in eſt ſubieco, iuxta naturalem conditionem ſequuntur ex amore proximi, poſteſt 2. ſignificari quod contrito ſit actus charitatis, qui tendat in peccatum ſub eadē ratione

formali per modum fugæ, ſub qua amor Dei tedit in ipsum Deum per modum profectionis, atque ita cōtrito ſit illius natura, & cōditionis ut hominem excite ad amore Dei ſuper omnia, ſi Deus obijciatur mente, tanquā amandū. Ex quo fit ut amor Dei ſuper omnia meritò dici poſſit virtute contritioni in contritione tanquam accessus ad terminum ad quem, qui cōtinetur implicite in recessu à termino à quo, qui recessus in actibus volūtatis poſteſt inueniri ſine formalis accessu propter rationes dictas.

Ex quo patet amorem Dei ſuper omnia, qui eſt praefaciſſimus charitatis actus, poſſe dici contritioni virtute in alio, & quo ſenu id dici poſſit.

Patet etiam reſponſio ad id, quod initio dubij pro parte negante allatum fuit.

Hoc poſito difficultas eft, an requiratur formalis actus amoris ſuper omnia, ut contrito ſuo modo concurrat ad iuſtificationem, & peccatorum remiſionem? aliqui enim id afferunt.

Verū alij probabilius negant, quia id eſt conformius Scriptura, que tribuit remiſionem peccatorum perfecta pænitentia, quam ex iam dictis conſtat poſſe inueniri abſque formalis actu dilectionis Dei ſuper omnia, aſſumptum patet ex cap. 18. & 33. Ezechielis, & ex 2. Regum 12.

Conſir. 1. ex eo quod ſupra oſtendimus ipsam contritionem eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad obtinendam remiſionem peccatorū extra Sacra-mentum, ergo eum effectum poſteſt fortificare, etiam inueniatur ſine actu, ſine quo actu poſteſt inueniri.

Conſir. 2. ſi ad remiſionē peccati ſemper requiri reſtetur formalis amor Dei ſuper omnia, remiſio non tam poſſet tribui contritioni, quam amori Dei, vel aggregato ex amore, & contritione.

Probatur 2. perfecta contritione tendit in peccatum per modum fugæ propter rationem excellen-tiſſimam, ergo per modum diſpoſitionis videtur debere ſufficeret ad illius deletionem.

Contra obijcitur 1. Luke 7. dicitur: remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multam. quamquam hic locus ita explicetur a quibusdam ut nihil ad rem preſentem faciat.

Reſp. eo loco oſtendit quidem dilectionem Dei ſuper omnia eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad gratiam ſanctificantem, & ad remiſionem peccatorum obtinendam, non tamen oſtendit eam ſolam ad id valere, addit ex eodē loco aliquo modo oſten-di poſſe etiam amorem expreſſum requiri ad remiſionem peccati, quando illud ita offertur mēti, ut Deus ſimil obijciatur amandū ſuper omnia: non tamen oſtendit nunquam remitti ſine huiusmodi formalis actu amoris per actum, qui virtu-liter amorem continueat.

Obijcitur 2. priori ad Corinth. 13. negatur quid- quam valere ſine charitate.

Reſp. nihil hinc effici. 1. quia, ut ex dictis patet, cōtrito eſt excellētiſſimus charitatis actus virtute ſaltem includens amor Dei ſuper omnia, & hominem avertens à peccato, eō quod illud ſummè re-pugnet diuinæ bonitati. 2. dico hunc A poſtolī locū non neceſſariō intelligēdum de actu charitatis, ſed A poſtolū ibi ſolū velle quod nihil proſit homini, niſi ſaltem in fine vita coniungatur charitas, quod poſteſt commode intelligi de habitu.

Obijcitur 3. Ioh. 3. dicitur qui non diligit manum in morte.

Reſp. nihil hinc confici: quia A poſtolus eo loco agit de dilectione proximi, cum tamen certum sit non requiri actualē dilectionem proximi, ut pec- catum alium remittatur.

Ccc 1

Obijci.

Obijcito 3,
ex I. Ioh. 3.

Obijcito 2,
ex I. Cor. 13.

Reſp.

41.
Difficultas

Negatiu-
d
reſoluitur.
Prob. 1.

42.
Obijcito 1.
ex Lue. 7.

Reſp.

- Obiectio 4.
ex August. Obijicitur 4. Aug.lib.de verâ, & falsâ pœnitentiâ cap.9.dicens: *sine amore nemo unquam gratiam inuenit, nec veniam affectus est, & serm.3. de natuitate; pœnitentiam certam non facit nisi odium peccati & amor Dei*, ergo formalis actus amoris Dei requiritur ad acquirendam mortalium remissionem.
- Resp. Resp. negando consequentiam: quia hæc, & similia loca possunt explicari, vt intelligantur de amore quando proponitur Deus amandus, vel de amore virtualiter inclusu in contritione, si quando Deus non ita representetur.
43. Obiectio 5. Obijicitur 5. Concil. Trid. sess.14.cap.4. requiriens contritionem charitatem perfectam, vt homo reconcilietur Deo, priusquam actu suscipiatur Sacramentum pœnitentie.
- Resp. Concilium solum velle contritionem, quam distingui ab attritione, habere cōcomitantem charitatem habitualē hoc sensitivā contritio, scilicet perfecta, per quam homo dolet de peccato propter sublimissimum motiuū, nimurum eo quod summè repugnat diuina bonitatē, hominem Deo reconciliat ante actualem Sacramenti susceptionem: quia eodem instanti, quo illa elicetur, gratia in anima infunditur, atque ita huiusmodi contritionem charitas habitualis concomittatur, quod non competit imperfecta contritioni, scilicet attritioni.
44. Corollar. Ex dictis facilē colligi potest, quid censendum sit de proposito non peccandi de cetero, quod scilicet ad rationem contritionis non necessariō requiratur huiusmodi formale propositum, cūm hi actus entitate, & obiectiō differant. Confir. hoc formale propositum non magis requiritur ad rationem contritionis, quām requiratur in nouâ lege propositum suo tempore confitendi, quod tamen non requiritur formale. requiritur tamen salte virtuale: quemadmodum requiritur virtualis amor Dei super omnia. immo si menti offerantur peccata, vt in posterum vitanda, voluntas necessariō debet elicere formale propositum, quia moraliter non potest esse vera, & sincera contritio, nisi quis velit vitam emendare, & quantum in se est, peccata in posterum vitare.
45. Concilian. Confir. si practicē obijiciatur Deus, vt super omnia amandus, necessariō huiusmodi amor Dei est elicendus, vt peccator censetur habere veram contritionem peccatorum, & vt in gratiam cum Deo redeat; amor autem in hac vitâ vix potest intelligi sine proposito seruandi Dei mandata, si ea menti occurrant, cūm amor noster in hac vitâ debet esse obedientialis, qui debet impellere ad observationem diuinorum mandatorum.
- Conciliatur dicasa Doctorum sententia. Hac ratione conciliari possunt varij auctores, quorum aliqui censem ad contritionem requiri propositum vitam emendandi, alii id videntur negare. posteriores enim solum volunt non semper & omnino necesse requiri propositum formale: priores vero possunt intelligi, quod, per se loquendo, illud propositum requiratur, si videlicet peccata menti occurrant, vt in posterum vitanda: quia eo casu homo moraliter loquendo non videtur posse elicere veram contritionem sine tali proposito, nisi forte sit in articulo mortis constitutus, in quo de tali proposito non debet mulsum esse sollicitus, nec est ad id obligandus.
- Notandum pro praxi. Aduerte pro praxi ad hoc, vt quis habeat propositum vitandi peccata in futurum, & ex eo capite legitimè disponatur ad Sacramentum pœnitentie, & eius effectum, non requiri, vt postiude iudicet se constanter evitaturum peccata etiam mortalia, sed quod in præsenti verè proponat, quācum in se est, si la vitare: qui actus, vt patet, haberi potest cum iudicio probabili, quod quis reincideret in peccata. vnde peccator qui propter consuetudinem vix sperat se non rursum lapsum in eadem peccata, potest legitimè disponi ad absolutionem obtinendam.
- D V B I V M VII.
- Vtrum contritio debeat esse dolor omnium peccatorum mortalium?*
- R E s p. breviter affirmatio, scilicet explicit, vel implicitè ratio est, quod per veram contritionem homo feratur motu fugæ in peccatum sub ratione omnibus peccatis mortalibus communi: quia scilicet summè repugnat diuina bonitati, & diuinam amicitiam dissoluit. vnde fieri nequit, vt aliquis verè doleat de mortali sub cā ratione, & non simul doleat saltē implicitè de quolibet conueniente cum huiusmodi peccato in eadem conditione.
- Confir. per veram contritionem peccatum remittitur, & homo admittitur ad Dei gratiam, fieri autem nequit saltē secundū legem Dei ordinariam, vt vnum mortale homini remittatur sine alio, seu, vt homo qui habet plura mortalia, consequatur remissionem vnius, & non reliquorum, igitur consequitur remissionem omnium; atqui de lege ordinariâ nullus consequitur remissionem mortalium sine pœnitentiâ saltē implicitâ; ergo vera contritio debet saltē implicitè se ad omnia peccata mortalia extendere.
- Dixi implicitè, quia non semper requiritur dolor expressus, & expressa detestatio singulorum mortalium, verbi gratia, si habens plura mortalia solum recordetur vnius, potest habere veram contritionem, per quam actu & formaliter dolet de eo solo peccato, qui tamen propter rationem allatam implicitè censetur de alijs dolere, & dolor ad ea implicitè se extendet: quia affectus talis est, vt ex vi illius auerteretur ab omnibus alijs, si ea menti obijcerentur, vnde
- Non andium quod, per se loquendo, requiratur formalis dolor, & detestatio omnium mortalium, si videlicet ea menti obijciantur, quia si quis non quādetestetur peccatum mortale, cuius habet memoriā, censetur habitu erga illud affici, ergo dolor de alio verè, & à parte rei non erit contritio, nam, ut ex dictis patet, repugnat aliquem verè conteri de uno peccato, & habitu affici ad aliud similis conditionis, seu similiter auertente à Deo summo bono.
- Ex hoc sequitur, quod si quis sibi sit conscius plurium mortalium, & non doleat de singulis, non fit confecitur gratiam habitualē, & peccatorum remissionem: quia vnum peccatum mortale de lege Dei ordinariâ non remittitur sine alio, & gratia repugnat omnibus peccatis; cūm ergo talis nec auertatur à peccatis, de quibus non dolet, nec possit censiari ab eis auertitus, non consequetur eorum remissionem, & proinde neque gratiam habitualē, & per consequens neque obtinet remissionem eius, cuius dolorem concipit.
- Aduerte quod cum dicimus ad veram contritionem requiri expressum dolorem omnium peccatorum mortalium, quæ menti obijciuntur, non velimus requiri

48.
Non requiri
antur circa
peccata
diversos actus, sed
quod requiratur, ut homo feratur in omnia for-
maliter, & actu expresso de illis dolendo.

Probatur, omnia peccata mortalia, vt conve-
nientia in ea ratione communis, scilicet quod Deo
summè bono repugnant, possunt mouere voluntate-
m, vt per unum actum ab eis auertatur, & doleat
se ea commississe, quemadmodum aliqua alia multi-
tudo obiectorum potest vno actu voluntatis ap-
peti &c. Confir. repræsentatis plurimis peccatis,
qua homo commiserit, potest vno instanti suffi-
cienter disponi ad eorum remissionem obtinendam,
ergo potest vno instati habere omnium perfectam
contritionem, quod moraliter dici non posset, si
pro singulis peccatis requererentur singuli, &
diversi actus contritionis, cum moraliter saltem sit
difficillimum voluntate eodem instanti elicere
plurimos actus prout in casu requererentur. ante-
cedens probatur, nullus viator vicens ratione ita vi-
detur constitutus, vt cum Dei adiutorio nequeat
quolibet instanti peccatorum remissionem à Deo
impetrare.

Ex dictis facilè potest colligi resolutio eius, de
quo inter Doctores aliqualis est cōtrouersia, num
videlicet examen præmittendum sit ad elicien-
dam contritionem, in quo aliqui partem affirman-
tent sequuntur, alii negantem, qua est omnino
verior, pro qua

49.
Notandum illud examen posse concipi neces-
sarium vel ad veram rationem contritionis, ita vt
sine huiusmodi examine vera contritio elici-
neatur, vel ad hoc, vt contritio iustificet, necessitas
examinis non requiritur ex priori capite, cum ali-
quis ex confusa consideratione vita p̄terita pos-
sit dolere, quod Deum summè bonum offenderit,
& sumiter proponeat vita emendationem, possit,
inquam, id facere quamvis nullum peccatum in par-
ticulari confidet, igitur contritio potest inueniri
etiam sine examine conscientia. antecedens

Probatur 1. ex eo quod nulla in eo appareat etiā
moralis repugnans, imò homines id interdum
videantur in se experiri. 2. ex eo quod status pecca-
toris ita in confuso repræsentatis sit sufficiens ho-
minem mouere ad eliciendum aliquē actum auer-
sionis circa peccata p̄terita, vt repugnantia diui-
nae bonitatis, cui actus nihil dicit ad rationem
contritionis, vel ostendat, quid desit.

Confir. in articulo mortis quando non posset
haberi perfectior notitia peccatorū, tali pœnitenti
potest impendi absolutione, ergo signum est dolore
de peccato confundere posse sortiri
rationem saltem attritionis, quidni ergo poterit
sortiri rationem contritionis, si feratur in pecca-
tum sub contritionis motu? cum ergo notitia
peccati in particulari non requiratur, vt perfecta
contritio eliciatur, sequitur nec ad eandem ex-
amen vlo modo esse necessarium.

Non requiritur etiā vt contritio sit vitilis ad
iustificationem, 1. quia neque ex rei natura requiri-
tur, neque etiam ex scripturā, vel aliquo Concilio
apparet id requiri, 2. quia vera contritio est suffi-
cens dispositio ad iustificationem, cum ergo illa
possit inueniri absque prævio examine, poterit
absque illo inuare ad gratiam iustificationis, & re-
missionem peccatorum obtinendum.

Confir. contritio censetur sufficiens dispositio ad
iustificationem, quia hominem perfectè auertit à
peccato, atqui potest perfectè auertere etiam si nul-
lum peccatum in particulari menti obijciatur, igitur
sufficiēter potest disponere ad iustificationem

absque particulari notitia peccati, atque adeo
absque examine, quod solum ad huiusmodi noti-
tiam comparandam videri posset necessarium.

Aduerte hæc dicta esse si rei natura spectemus.
Ceterum in præx. utilissimum est peccata in me-
moriam reuocare ad perfectiorem contritionem
eliciendā, & ad id nos hortantur Patres. satis enim
& ratione, & experientiā cōstat nos magis moueri
confideratis, & repræsentatis in particulari pecca-
tis, eorumq; multitudine, quā Deum toties offendimus,
quam illis solum in confuso menti oblatis;
imò dolor de peccatis in genere conceptus s̄pē
forte nō est efficax, quod ex eo potest colligi, quod
quando homo descendit ad particularia, interdum
nullo modo possit abducī ab aliquo peccato, cui
addictus est.

Dices, S. Th. q. sequenti art. i. in corpore assignas
discrimen inter pœnitentiam, qua requiritur ad
remissionem peccati mortalitatis, & eam, qua exigi-
tur ad remissionem venialis, at; exigitur autem ad
remissionem peccati mortalitatis perfectior pœnitentia, vt
scilicet bono actualiter peccatum mortale commissum de-
testetur quantum in ipso est, vt scilicet diligentiam adbi-
eat ad rememorandum singula peccata mortalia, vt singu-
la detestetur, sed hoc non requiritur ad remissionem
venialis peccatorum.

Resp. S. Th. nō id omnimodā necessitate re-
quiri, quasi aliter nequeat haberi contritio de pecca-
tis mortalibus, sed solum videri velle, quod in
noua lege homo baptizatus etiam habitā contritione,
de peccatis mortalibus teneatur diligentiam adhibere, ad ea suo tempore rememoranda, scili-
cet in ordine ad confessionem sacramentalem non
verò obligetur venialis examinare, & rememorari,
quia non tenetur ea subiçere clavis Ecclesiæ.
Alij paulo alter explicant, vide Caiet. & Suarem
in commentario articuli.

Ex dictis colligo veram contritionem venialium
implicè continere cōtritionem mortalium, qua
menti non occurunt, esseque sufficientem dispo-
sitionem vt peccator eorum remissionem conse-
quatur. vnde si quis furtum mortale committerit,
& venialiter peccaverit leviter iurando; oblitus
autem furti solum dolet de temerario iuramento
propter Deum summè dilectum, detestans id, quod
etiam saluā amicitia repugnat aliquo modo eius
bonitatis, consequetur remissionem furti, quia qui
sub illa ratione dolet de veniali, quod non tollit di-
uinam amicitiam, conuincitur multò magis dolore
de eo, quod dininam amicitiam dissoluit. non ta-
men è contrario, quicumque dolet de mortali ex-
motu contritione censetur dolere de veniali
quod saluā amicitia s̄pē inuenitur in iustis.

D V B I V M . I I I .

Vtrum contritio sit dolor de peccato ap-
preiatiuē summus, per quem doleamus
de peccato, illudque detestemur super
omne malum?

N O T A N D V M nos aliquem amare summè
appreciatuē, cū nostrā estimatione illū
maximi facimus, & iuxta illam estimationem fe-
rимur in eum actu amoris, ita vt si necesse eset
parati simus quilibet p̄ illo negligere: quā
ratione Deum debemus diligere summè appre-
ciatiuē: quia debemus eum ita amare, vt p̄ illo

55.
d'beamus quidlibet negligere. proportione de odio alicuius est discurrendum, quod felicit id summè odio habendum sit, & detestandum, quod tale sit, ut p' alij sit odibile. hoc pranotato

Conclus. Contio et dolor appretiatu' summu'. Prob. 1.

Resp. & dico contritionem esse dolorem de peccato appretiatu' summu', seu hominem per contritionem ferri in peccatum de illo summu' appretiatu' dolendo, seu super omne malum.

Probatur 1. peccatum natura' su'a est summè detestabile, cū magis repugnat summo bono, quam quidquam aliud, et si mortale, Deum summu' bonum affectu' euerat; cū ergo contrito feratur motu fuga in peccatum proportionatè eius conditioni, debet esse dolor de peccato appretiatu' summu', seu per quem doleamus de peccato tanquam summo malo, illudque super omne malum detestemur.

Confit. peccatum peius est & secundum rectam rationem magis fugiendum, quam quodlibet malum pena, vel quodlibet nocumentum, cū malum pena vt solum dicit afflictionem creature, nihil contineat contra rectam rationem, neque Deo repugnat, vnde etiam pena inferni, si stendo in ratione afflictionis minus malum est, & minus detestandum, quam sit peccatum etiam veniale: vnde praecitare dicit Anselmus lib. de similitudinibus cap. 190. si hinc peccati pudorem & illuc cernev' inferni hororem, & necessarium unum illorum habere immersi, potius me in infernum immerserem, quam peccatum in me immitterem. mallem enim purus a peccato, & innocens gehennam intrare, quam peccati forde pollutus ecolorum regna tenere.

Probatur 2. homo per contritionem ita debet auerti a peccato sicut per amorem recöiliatiuum conuertitur ad Deum, atqui amor Dei reconciliatus est appretiatu' summu', ergo contrito est motus fugg' respectu peccati appretiatu' summu'.

Notandum vero 1. hanc summu' appretiatione non requirit expressam comparationem inter mala pena & culpa, neque similiter requirere huiusmodi expressam comparationem inter culpam, & alia mala, v.g. amissionem honoris, sed sufficere, quod voluntas ex parte motiu' ita firmiter detestetur peccatum, & de eo doleat, vt virtute continetur potius acceptatione cuiuslibet alterius mali, quam mali culpa, quia scilicet affectus est talis, vt quantum est ex se, oblati malis pena &c. voluntatem inclinaret ad illa praeligenda, quatenus sunt medium ad fugiendum peccatum.

Dico, quantum est ex se, licet enim voluntas propositis ex una parte grauissimis penis, verbi gratia, morte crudelissima toleranda, vel amissione honoris, & omnium fortunarum, & ex altera parte proposito peccato, interdum praeligat peccatum, id non semper aitque precedentem affectum non fuisse talem, qualis descripsimus, sed eum mutant esse, seu voluntatem mutatam metu malorum sensibilium, que hominem in hac mortalitate possunt valde afficere. vbi

56.
Notandum 2. si occurrente comparatione inter peccatum ex una parte, & inter alia mala ex altera homo fluctuet, eum non esse absoluendum, cū in tali circumstantia non possit dici habere firmum propositum vitandi peccatum. considerandum tamen est, quod ex superiori dubio potest colligi, aliud esse timere, ne oblati grauissima occasione homo non esset futurus tam constans, vt neglectis etiam ingentibus tormentis peccatum repudaret: aliud vero fluctuare: quia prius ex sua ratione non necessariò relinquit voluntatem ancipitem, sed optimè

poteſt conſiſter, cum praefenti firmâ volūtate, quā homo, quantum in ſe eſt, firmiter proponat peccatum vitare, & potius velle ſubire ingentia tormenta, quam illud admittere; quia cum tali voluntate potest conſiſtere formido de oppoſito propter natura' imbecillitatem, & interdum propter inueteratas paſſiones, & ſimilia: at quando voluntas fluctuat, in neutrā partem ſe reſolut.

Quia vero huiusmodi comparationes, & proportiones grauia malorum l'ap' poſſunt reddere hominem perplexum & fluctuantem, omnino ſunt diſuadēda, & paſſim à Doct'ribus diſuadentur, vnde non bene faceret cōfessarius, qui vt penitentem excitaret ad contritionem, vel vt ſciret nū penitens veram haberet contritionem, huiusmodi comparationes proponeret.

Notandum 3. ſicut peccatum cum alijs malis colatum, eſt ſuper omne aliud malum detestabile, & detestandum, ita ſi vnu' peccatum cum alio conſeratur, maius peccatum eſt appretiatu' magis detestandum quam minu', vt communiter Doct'res, & patet, quia maius peccatum magis repugnat diuinæ bonitati, eſt que maius malum. vnde quādo homo habens plura peccata verē de illis cōteritur, implicite magis dolet de maiori peccato, quam de minori, cū vera contrito feratur in peccata implicite ſecundū cuiusque conditionem.

Ex dictis ſequitur, quod ſi pluribus peccatis per intellectum repreſentatis & facta' inter ea comparatione homo appretiatu' magis doleat de minori, peccet, quia inordinate procedit, imo peccet mortaliter ſi magis doleat de veniali quā de mortali, & ita ſit comparatus, vt malit mortale committere, quam veniale, v.g. ſuſcipere duellū quam leuiter ſe inebriare. Quia eſt grau' excessus, & grau' deformitas contra rectam rationem malle grauem Dei offensam, & quā diſſoluit eius amicitiam, quam culpam leuem, que hominem a Deo non avertit. Dixi, ſi magis doleat de veniali &c. ſe iicit ita vt ipso actu peccati magis doleat, non vero de infamia ex illo ortā, pro quo

Aduertendum peccata non ſolum contineat deformitatem coram Deo, ſed aliqua apud homines generare infamia, vt patet in ebrietate, homicidio, Simoni &c. qua infamia interdum maior generatur ex minori peccato quam ex maiori, vel abſolute, vel in certa perſona, vt conſtat experientia. Si ergo inter ſe comparent ſolum infamias ex ipſis peccatis ortas, & praeligatur infamia, quia oritur ex grauiori peccato, per ſe loquendo, non committerur peccatum mortale: quia, per ſe loquendo, nō eſt grau' deordinatio praeligatur infamia, ex grauiori peccato resultantem, ſi affectus non feratur in ipsum peccatum, imo, vt ex dictis colligi potest, interdum nullum erit peccatum, vt v.g. ſi Episcopus praeligat infamiam resultantem ex ini. In punitiōnē ei, que oritur ex ebrietate: quia in tali per mon' valid' canendum ad huiusmodi compari- tōnē.

Quod si quis abſolute detestetur peccatum mortale, & de eo doleat, comparet tamen mortalia inter ſe, v.g. apud ſe dicat, ſi in alterutrum peccatum mihi eſſet incidentū, mallem eſſe homicida, quam fur, difficultius eſt nū ordinis inuenio ſit mortalis.

talis. Suar. disp. 3. sect. 10. n. 7. censet regulariter esse mortalem. Sotus verb. dist. 17. q. 2. art. 4. in de cursu quinta conclus. sentit tantum esse veniam, quod etiam quidam alii sentiunt.

Quamvis posterior sententia interdum vera pos sit videri, ut si rem moraliter considerando inter grauitatem unius peccati mortalis & alterius non sit notabilis in qualitas: si tamē vniuersaliter intelligatur, videtur minus probabilis, atque adeo prior sententia verior videtur additā particula, quam apponit Suarez, nam licet primaria ratio peccati mortalis, rem Theologicē considerando, spectetur ex auerstione à Deo: nihilominus inter mortalia magnus excessus deformitatis potest inueniri, cum rem moraliter considerando in huiusmodi auerstione possit inueniri notabilis excessus inter peccata, nam prudenti iudicio parricidiū censetur æquivalere innumeris furtis 30. aut 40. as similiter blasphemia censetur multis partibus superare deformitatē furti, & ita de pluribus alijs.

Quod diximus nos debere magis appetiatuē detestari grauius peccatum, & de eo magis appetiatuē dolere, intelligitur si nostrum grauius conseratur cum nostro minorinam si nostrum leuius cōseratur cum grauiori alieno, debemus de nostro leuiori etiam veniali appetiatuē magis dolere, quod offendit: ne quidem ad auertendā totius mundi peccata debemus vel vnum veniale mendacium committere, ergo signum est quod debeamus magis dolere de nostro minori peccato, quam de grauiori alieno. Ratio est quod charitas magis inclinet subiectū in prōprium bonum ad salutem necessarium, quam in alienum, scilicet priuatum; ergo etiam inclinat ut subiectū magis doleat de malo proprio, quod impedit salutis consecutio nem, quam de alieno.

Nec obstat quod Deus appetiatuē magis odio habeat peccata grauiissima, quam vnum peccatum veniale: quia nihilominus vult, ut nostrum etiā veniale magis detestemur & de eo doleamus, & charitas vnum quodque subiectū inclinat prīmō ad bonum Dei, & ad complacendum de bonis illius internis, deinde ad bonum ipsiusmet subiectū, per quod subiectū Deo coniungitur, & placet, tum in bonum proximi, ergo eadem inclinat vnum quodque subiectū ad magis detestandum appetiatuē malū propriū, quod auertit illud ipsum subiectū à Deo, & salutem illius impedit, vel retardat, quam alienum, hinc magis inclinat vnum quodque subiectū ad procurandū bonū Dei extrinsecum quod per ipsummet subiectū debet provenire, quam ad illud quod per alias provenire debet. cuius ratio vltior est, quod charitas sit pondus subiectū in immensum Dei bonum, ergo prius inclinat ut proprium subiectū Deo coniungatur, quam alia.

D V B I V M IX.

Vtrum ad rationem contritionis requiriatur dolor intensiuē summus?

ALIOVI in præsenti materia non videntur intentionem distinguere ab appetiatione, qui proinde debent docere ad rationem contritionis requiri, ut dolor sit summus intensiuē: de quo videri potest Scottus in 3. dist. 27. q. vñica §. de primo dico, Bannes 2. 2. q. 44. art. 5. in dubio, sed Supponendum intentionem propriam distinguui

ab appetiatione, cū appetiatio consistat in eo quod voluntas feratur in obiectū iuxta conditionem motiū sibi sic representati per intellectū, & secundū modum estimationis intellectus: in-

tentio verò spectetur ex parte potentie, & conatus illius, unde fieri potest, ut unus alteri præferatur appetiatuē, v. g. princeps filio: quamvis aliquis suum filium intensius, & maiori conatu diligat.

Confir. constat lumen gloriæ etiam minimum

appetiatuē pluris fieri, quam fidem, quantum-

uis intensam, hoc supposito

Certum est saluberrimum esse ad hoc nitit, ut dolor de peccato, eiusque detrahatur sint summè intensa: tum quia saltus hac ratione maior gra-
conciatio-
tia obtinebitur: tum quia plus poena delebitur. Sed controueria est num hæc summa intensio re-

Discrimen
appre-
hensionis ab
intentione.

62.

Prima sententia assentit ad veram contritionem requiri summam intentionem actus, quam homo possit exhibere. tenet Adrian. in 4. q. 2. de penitentiā. pro eadem sententiā citari possent varij antiqui, qui tamen nullo modo videntur eam tene-
re. nam antiqui Theologi agentes de intentione in materiā charitatis, videntur æquiuocè locuti, & non videntur accepisse intentionem eo modo, quo sumunt Philosophi, sed pro appetiatio obie-
cti, quæ posset vocari intensio obiectuā.

Secunda sententia requirit, ut homo intensius doleat de peccato, quam de quolibet alio malo, & sent. intentionē magi-
orē quam de quo quis alio malo.

Tertia sententia negat ullam definitam intentionem requiri, quam tenent communiter moderni, & indicat Gabriel in 4. dist. 14. q. 1. art. 2. concl. 5. post medium. tenet Medina cod. de penitentiā tract. 1. q. 7. in fine, & clarissim cod. de satisfactione tract. 3. q. 4. §. primum tamen, Sotus dist. 17. q. 2. art. 4. concl. 2. Bannes suprà, Nauarrus in summa cap. 1. numero 4. quæ sententia est omnino vltior, iuxta quam

Dico 1. ut aliquis actus participet rationem contritionis nulla certa intensio requiritur.

Probatur 1. ratio contritionis spectanda est ex ictor. naturā, & conditione actus, cū sit spectanda ex ratione obiectuā, & modo tendendi in obiectum; ad hoc autem nulla certa, & definita intensio requiritur, cū species, & tendentia actus possit inueniri in quacumque eiusdem actus latitudine, ergo &c.

Confir. 1. visio beatifica, scientia, fides sunt tales actus ex sua ratione specifica, quacumque deum participant intentionem, ergo actus qui secundū suam entitatem tendit in peccatum illud detestando, & de eo dolendo tanquam summè repugnanti diuinæ bonitati, sortitur naturā, & rationem contritionis, cū nulla disparitas videatur cum fundamento posse assignari.

Confir. 2. amor, quo Deus diligetur propter infinitam suam bonitatem, ratione cuius super omne creatum est amabilis, communī sententia est amor super omnia quantumcumque sit remissus, siquæ competit omnia, quæ amori super omnia solent tribui.

Probatur 2. si ad rationem contritionis requiriatur summa intensio, vel requiretur summa iuxta latitudinem auxiliū possibilis, vel ut actus sit tam intensus, quam postulat auxilium concessum, neutrum autem dici potest, quod probatur pro priori parte: quia inde sequeretur nullum actum quantumvis intensum posse dici contritionem,

Hanc se-
quuntur An-

tor.

Prob. 1.

Ban.

Nauarr.

Gab.

Medin.

Sot.

Ban.

Nauarr.

cum nullus adæquetur auxilio possibili: vnde ultius sequeretur esse homini impossibile veniam peccatorum per contritionem consequi, atque adeò derisor in Scripturā huiusmodi remissionem promitti verè pœnitenti. Denique neque ex rei natura, neque ex aliquo alio principio id potest villa species probabilitatis afferi. Probatur etiam pro 2. parte: primò nullus requirit, ut homo operetur adæquatè auxilio sibi concessō, ut alios virtutum actus exerceat, ergo id in præsenti sine fundamento requiritur. 2. si ad hoc, ut actus fortius rationem contritionis, requireretur ut homo eliceret actum summè intensum iuxta proportionem auxilij sibi concessi, sequeretur duos actus in entitate omnino æquales tendentes in peccatum sub eodem motiuo, futuros diversæ rationis eo solo titulo quod unus eliciatur secundum totam latitudinem auxilij præuenientem, alius verò non, quod absque fundamento dicetur: neque enim poterit assignari species alia, in qua posterior actus ponatur.

Probatur 3. certa, eaque summa intensio ideo videretur requiri, quod contrito debeat esse summus dolor de peccato; atqui ob illam rationem non requiritur, cum actus quantumvis remissus quo homo doleat de peccato, quia summè repugnat diuina bonitati, & ab ea auertit, possit dici summus dolor, quia videlicet per modum fugientis in peccatum propter supremam, & excellentissimam rationem: quemadmodum visio beatifica est suprema cognitio, & dignitate, & conditione essentiale: superat omnem aliam notitiam quantumvis intensam, seu etiam ipsa intensorem.

Confir. per actum doloris à nobis descriptum, in quocumque sit gradu, homo auertitur à peccato ut summo malo, ergo ad hoc, ut dolor sit contrito, non requiritur certa intensio, eaque summa, cum ea requireretur, ut homo censeretur summo modo auertiri à peccato.

Ex dictis in hac tertia probatione facilè patet 1. ad hoc, ut actus fortius rationem contritionis, non requiri vobis homo intensius doleat de peccato, quam de quolibet alio malo &c. quia licet actus sit remissus quod gradus intensionalis; nihilominus dici debet secundum conditionem naturalem maior dolor & excellentior, quia fugit peccatum sub excellentissima ratione.

Patet 2. ad hoc, ut dolor de peccato à nobis descriptus operetur peccati remissionem, non requiri summam actus intensiōnem: quia remissio peccati tribuitur contritioni non rationes certi gradus intensionalis, sed ratione sua conditionis naturalis & essentiales. Confir. Scriptura Ezechielis 18. & 33. & alijs locis non requirit huiusmodi intensiōnem, ut homo per pœnitentiā acquirat remissionē peccati, sed eam vim ipsi actui tribuit, cuius ratio & natura inueniri potest in quoties gradu etiā remississimo. Imò ex dictis sequitur ad iustificationem non requiri, ut dolor sit maior alijs doloribus. sequitur etiam ad eum effectum non requiri certum intensiōnis gradum. Confir. 1. ut attrito disponat ad iustificationem per Sacramentum acquirendam, non requiritur certa intensio, ergo neque eadem requireretur, ut contrito ad iustificationem disponat ex ea Sacramentum acquirendam. Confir. 2. per contritionem in quolibet gradu possumus dici Deum in toto corde, & tota tribulatione anima querere: quia videlicet per eam dolemus saltem virtualiter de omni peccato, quod à Deo auertit, & quidem propter rationem excellētissimam, quæ nos mouet

ad peccatum præ omnibus alijs detestandum, & de eo dolendum. propter quod motiuū contrito potest dici fortior qualibet alia detestatione & dolore: quia videlicet illud motiuū, quantum est esse, voluntatem firmiter inclinat in huiusmodi detestationem, & dolorem: quamvis volūtas propriæ suam libertatem, & inclinationem ad bona inferiora faciliè ad illa se cōuertat, & præ certim accidente peccandi consuetudine, & prauis habitus piam illam dispositionem interdum facile abiicit.

D V B I V M X.

Vtrum attritio fieri possit contritio?

I D fieri posse censet Scotus in 4. dist. 14. q. 2. §. *Scot.*
de secundo principali citatus supra dubio quarti, cum existimat eundem actum esse attritionem, & contritionem: attritionem quidem omni instanti antequam gratia informetur: contritionem verò, quando iam informatur gratia, quem modū loquendi quidam alij imitantur. vbi obiter
Notandum ex his patere Scotum nō velle omnem attritionem posse fieri contritionem, sed solum eam, quæ fertur in peccatum, eò quod Deo summè bono repugnet, quem actum censet requirere certam temporis durationem, ut informetur gratia, & fortius rationem contritionis.

Sed omniū dicendum attritionē propriū loquendo nullo modo fieri contritionem.

Probari potest 1. ex Trid. 4. cap. 4. ex quo satis constat hæc inter se distingui, quamvis ergo homo attritus possit postmodum habere contritionem: ipsa tamen attritio non potest fieri contritionem: opinio non potest fieri sciētia, vel actus spei non potest esse actus charitatis.

Probatur 2. contrito, & attrito motiuū formalibus differunt, ergo specie, & proinde attrito non potest fieri contritio. Confir. attrito non potest fieri contritio ex eo quod actus sit intensior, neque ex eo quod diutius dureat, neque ex eo quod gratia iustificans accedit, ut facilè patet ex dictis dubio 4. cit.

Nec refert quod aliqui ita loquantur per Sacramentum homo interdum ex attrito sit contritus, ut omitam quod id sit satis impropositum, non volunt designare, quod ipse motus attritionis fiat contritio, sed tantum quod peccator, qui per solam attritionem non poterat iustificari extra Sacramentum, accidente Sacramento recipiat gratiam sanctificantem, atque adeò dici possit saltem habitualiter contritus, quatenus per gratiam habitualē, & charitatem censeretur perfectè habitualiter auersus à peccato.

D V B I V M XI.

De attritione, eiusq; differentiā à perfecta contritione.

Q UAMVIS attritio extra Sacramentū nō iustificet, atque adeò de eā non videretur hic tractandum: non incommode tamen præsens dubium præcedētibus potest adnecti ad doctrinam complemetum, quia verò attritio non est vna specie, sed pro diuersitate motiuorum multiplex esse potest, non potest commode vñā definitione positū ad definiri, sed solum per negationem motiuū contritionis describi. omisā ergo disiplenitā in honesta, quæ nomen attritionis non meretur.

Attritio

Prob. 3.

64.

Coroll. 1.

65.

Coroll. 2.

Attritio potest hoc vel simili modo describi, quod sit dolor de peccato sub inferiori quodam motu, quam sit motuum contritionis, seu per quem dolemus de peccato non tanquam summe repugnante diuinae bonitati, sed sub quadam aliâ ratione, quod frequenter fieri potest, eò quod peccatum non solum habeat, quod summe repugnat diuinae bonitati, sed plures alias rationes obiectivas, tum generales, tum unumquodque particulares, propter quas honeste, & licite possimus illud auerfar, detestari, & de eo dolere.

Ex quo obiter patet quod, ut dixi, attritio possit esse multiplex specie pro diversitate motuum, quibus motu fugè possumus ferri in peccatum, ut facile patet discurrenti, nam ut omittat varias species attritionis naturalis, attritio supernaturalis potest esse multiplex; possumus enim dolere de peccato primò propter particularem eius deformitatem, seu quia particula in virtute Christianæ repugnat. 2. quia repugnat rationi illustrata fide, & legi Christianorum. 3. quia nos priuat gratia, & aeterna beatitudine. 4. propter metum pœnaruin inferni, inquit & pena temporalis, quæ censatur inchoare diuinum supplicium. 5. quia ledit ius Dei.

Ex quibus varia discrimina inter attritionem & contritionem possunt colligi, nam preterquam quod contrito sit una species attritio vero ad varias virtutum species possit pertinere, item quod perfecta contritio semper habeat coniunctam remissionem peccatorum & gratiam sanctificantem: attritio vero extra easum casum martyrij non habeat ante realem Sacramenti susceptionem, ut, inquit, haec omittat, contritio differt ab attritione, quod contritio semper saltem virtualiter se extendat ad omnia mortalia, attritio autem non necessario, ut patet in ea, quae fertur in peccatum propter suam peculiariter deformitatem, quæ non necessario virtualiter includit dolorem cuiuslibet peccati mortalis, cum possit inveniri cum habituali complacentia alterius peccati mortalis, in quo talis turpitudine specialis non invenitur, differt etiam quod contritio semper inveniat saltem virtualiter propositum non peccandi in futurum: attritio vero etiam honesta possit inveniri ab que huiusmodi proposito, quamvis eo casu non possit censori perfecta attritio, sed velleitas, & simplex animi displaceantia.

Potest objici 1. quod Tridentinum solum videatur agnoscere duas attritionis species, scilicet eam quae concipiatur ex consideratione turpitudinis peccati, & eam quae concipiatur ex metu gehennæ, & pœnaruin, ut patet ex cap. 4. fess. 14.

Resp. neg. assumptum: quia Concilium dicit, communiter concipiatur, ex qua particula satis patet Concilium agnoscere alias attritionis species quamvis homo frequentius ex motu attritionis, quas Concilium ponit, moueat ad dolorem de peccato concipiendum, & ad accedendum ad pœnitentia sacramentum, aliter solvit Suar. disp. 5. sect. 2. nu. 14.

Potest objici 2. quod detestatio peccati, & dolor de eodem propter metu gehennæ non videantur honesta, quod probatur 1. quia videntur relinquere affectum erga peccatum, 2. quia per haec ita fugimus peccatum, ut magis fugiamus pœnam, quod est inordinatum, cum sit inordinatum magis fuisse minus in malum, quam maius.

Resp. neg. assumptum: nam patet ex Trid. fess. 14. cap. 4. huiusmodi dolorem si voluntatem peccandi excludat, & sit cum spe venia, donum Dei esse & spiritus sancti impulsus, & ad gratia Dei

in Sacramento impetrandum disponere. 2. constat ex Patribus nos ex metu pœnaruin honeste auerfari peccatum, & excitari ne Deum offendamus, v. g. ex hac vel simili cogitatione: horrendum est incidere in manus Dei, momentaneum quod delectat, aeternum quod cruciat &c. quod & confirmat Tridentinum, ex pœnitentia Niniuitarum, qui timore pœnaruin vtiliter concussi ad prædicationem. Long plenam terroribus, pœnitentia egerunt. 3. secundum rationem appetitus nostram beatitudinem ex virtute spei, & ex eadem virtute fugimus pœnas inferni, ergo possumus honeste dolere de eo, quod nos auertit ab illa beatitudine assequenda, & propter quod pœnas meremur.

Ad priorem probationem assumpti resp. neg. assumptum: nam ex Tridentino cit. patet posse dari huiusmodi dolorem de peccato propter metu gehennæ, qui excludat voluntatem peccandi, si enim dari non posset, frustra & minus prudenter Cöciliūm in materia grauissimā diceret, si voluntatem peccandi excludat, unde constat non omnem dolorem ex metu pœnaruin conceptum relinquere voluntatem affectam erga peccatum. pro quo

Notandum aliud esse moueri ad detestationem peccati, & ad dolendum de eo solum ex metu pœna, aliud vero solum pœnam displaceat: nam prius solum dicit voluntatem non existari, hic, & nunc ab alio motu: ita tamen ut ipsum peccatum verè in se displaceat: posterior vero significat voluntatem ita auerti à pœna, ut peccatum fecundum se placeat, quod est malum, & inhomelsum, non vero prius.

Ad posteriorem probationem dico per attritionem, quia dolemus de peccato ex metu pœnaruin in rigore nos non magis dolere de pœna, sed pœnam in talia actu solum esse rationem formalem obiectum, propter quam auersemur peccatum praescindendo ab ulteriori ratione, & motuo. si quis tamē velit nos per talem dolorem magis fugere pœnam, dico id nullam in actu inuoluere inordinationem, sed solum dicere minorem perfectionem, quod videlicet motiu minus sublimè habeat. Probatur: quod ad varia est vtile, potest absque illâ inordinatione referri ad quodlibet illorū, dummodo tota eius ratio, & cōditio non spectetur ex illis inferioribus motiuis, & illa non sint finis hominis respectu talis obiecti, sed solum ratio motiu actus, qui non se extendit ad sublimius motiu. clum ergo peccatum mereatur pœnam, homo potest ex ea consideratione motus illud detestari & de eo à se commissu dolere, & proinde non tenetur magis detestari culpam, quam pœnam, & magis de culpa dolere, quam de pœna, sed ad honestatem actus sufficit, quod vero auertatur à culpa.

Dices, qui ita dolet, videtur virtute ita se habere; id eo doleo de culpâ, quia pœnam meretur, quam si non meretur, ab eo non auertetur.

Resp. neg. assumptum: quia, ut dictum est, per veram attritionem ex metu pœna conceptam homo vero auertitur absolute, & simpliciter à culpa.

Dices peccatum est super omne aliud detestabile, pœna non item, ergo inordinatio est pœnam plus detestari, quam culpam.

Resp. neg. consequiam: ex argumento enim solum sequitur quod si velimus peccatum detestari ad eam eius cōditioni, debeamus illud detestari super omne detestabile, non vero quod debeamus nos ita gerere in quolibet actu: cum ergo possumus etiam auerfari pœnam, nihil prohibet, quo minus aliquo actu eam auersemur magis, quam peccatum, dummodo non iudicemus eam impliciter esse se-

cundum

Replica di-
luitur.

Replica al-
teria.

71.

Aliud est
moueri ad
dolendum
de peccato
solum ex
metu pœna
aliud solum
pœnam dis-
plicere.

OSI
Suecana

cundum conditionem suam magis detestandam, atq; adeo malemus peccatum committere (si alterutrum esset amplectendum) ad pœnam æternam evitandam.

ARTICULUS II.

Vtrum sine pœnitentia peccatum remitti possit?

Resp. neg.

73.
Conclus. est de fide. Trident.

Luc. 13.
Art. 2. § 3.

NE G A T peccatum mortale sine pœnitentia posse remitti, quia Deus non remittit offenditam mortalem absq; immutatione voluntatis, per quam voluntas conuertatur ad Deum cum detestatione, & dolore conuersonis præterita ad bonum cõmutabile, & cum emendationis proposito.

Cœlus intellexa de lege ordinaria est de fide, quæ potest colligi ex Concil. Trid. sess. 14. can. 4. de pœnitentia, & ex cap. 6. & 14. sess. 6. videri etiam potest idem Concilii c. 1. & 4. sess. 14. eadē veritas patet ex varijs Scripturæ locis, Luc. 13. nisi pœnitentiam egerit, omnes similiter peribit. Actorum 2. pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisq; vestrum &c. in remissionem peccatorum vestrorum. cap. 3. pœnitentia & conuertimini, ut deleantur peccata vestra. et que ratione consentaneum: nam ratio naturalis dicit, ut qui vult veniam ab altero consequi, & ei reconciliari, atque ad eius amicitudinem admitti, doleat se illum offendisse, & emendationem in futurum proponat.

Vnde non solum in lege euangelica, sed in omni alia, pœnitentia fuit necessaria ad acquirendam peccatorum remissionem, vt patet ex Trid. sess. 14. c. 4. & potest confirmari ex eo quod remissio peccatorum in nouâ lege nō sit redditus difficultior, sed potius facilior. ester autem difficultior, si Christus Dominus exigisset pœnitentiam peccatorum in nouâ lege, quæ in lege naturæ vel Mofaïca non fuisset necessaria. addo quod cùm in lege antiquâ non essent instituta Sacramenta, quibus homines ex opere operato consequerentur peccatorum remissionem, ad illam consequendam saltem extra casum martyris perfecta pœnitentia fuerit necessaria modo in fratre explicando: in nouâ verò lege institutis Sacramentis, quæ gratiam ex opere operato conferunt, & operantur remissionem peccatorum, inferior sufficit ad remissionem peccatorum acquirendam per Sacramenta, vt ostendimus agentes de effectu baptismi & in sequentibus ostendimus agentes de Sacramento pœnitentia.

DVBIUM I.

Qua ratione pœnitentia sit necessaria peccatori ad obtinendam peccatorum remissionem?

74.
Sensus quo-

fitionis.

Necessariū nec

medij, a

quid dicatur.

Quid ne-

cessariū ne-

cessitate

præcepti.

Conclus.

PETIMVS, num ea necessitas sit solius præcepti, an etiam medij pro quo Notandum id dici necessarium necessitate medij, sine quo vel ex rei naturâ, vel ex alterius voluntate finis ne qui obtineret, ita ut carentia illius etiā inculpata obstat assecutioni finis: id verò necessarium solūm necessitate præcepti, cuius voluntaria transgressio obstat quidem finis consecutioni, non tamen in culpata carentia. v. g. inculpata omissionis sacri die præcepto homini non nocet ad finem suum assequendum, hoc prænotato

Dico secundum legem ordinariam pœnitentia

esse necessariam necessitate medij ad obtinendam remissionem peccati mortalis, ita ut quantifcumque homo inculpatè cā careat, nullo modo possit obtinere remissionem peccati.

Probatur 1. ex Trid. sess. 14. c. 4. docente contritionis motum quovis tempore fuisse ad imperandam veniam peccatorum necessarium & sess. 6. cap. 6. & 14. recensente pœnitentiam dispositio-nem necessariam ad iustificationem.

Probatur 2. pleraque Scripturæ loca, quæ pœnitentię necessitatem declarant, videntur hanc necessitatem medij iudicare, vt Luce. 13. cit. Ecclesiasti 2. Si pœnitentiam non egerimus, incidemus in manus Dei & non in manus hominum.

Probatur 3. ex Aug. epistola 48. in fine dicente: nec quicquam patet ab errore ad veritatem, vel à quo cumque sen magno seu parvo peccato ad correctionem si-ne pœnitentiam posse transfire, plures Patres vide apud Suarez disp. 9. sect. 1. nro. 4.

Probatur 4. ratione D. Thom. in præsenti articulo, quæ non qualemcumque necessitatem pœnitentia ostendit ad obtinendam veniam peccatorum, sed etiam medij.

Aduerte 1. pœnitentiam etiam esse necessitatem necessitate præcepti, ita ut si quis omittat voluntariè agere pœnitentiam, sit peccatus. qui actus ad necessitatem necessarius existet in nostra potestate cadit sub præceptum, cùm homo teneatur salutem suam procurare, & proinde adhibere actus, qui sùt necessarij ad illam procurandam, qualis est pœnitentia in peccatore, vt ex his patet, quando autem hoc pœnitentia præceptum obliget in fratre dicetur, ex dicendis etiam colligetur num hac necessitas tum medij tum præcepti oratur ex ipsa rei naturâ, seposita omni Dei voluntate & ordinatione, an vero ex voluntate Dei positivâ.

Aduerte 2. pœnitentiam vtilem ad iustificationem, & remissionem peccatorum obtinendam debere esse efficacem etiam quando iustificamus per Sacramenta, vt faciliè patet ex dictis circa articulū primū, et que cōfōrmat nature reconciliationis: nullus enim meretur veniam, qui non elicit huiusmodi efficacem pœnitentiam, quam cum diuino auxilio potest adhibere. Confir. ex Isaia 1. auctor Iosephus malum cogitationem vestrarum ab oculis meis, quæ si agere perverse, discit benificare &c. si fuerint peccata vestra vi coccini, quas si res de alba buntur &c. Iohannes 1. 10. conuertimini ad me in toto corde vestro, talis autem conuersio dicit actuū efficacem. ex quo patet pœnitentiam necessariam ad iustificationem requireti saltem virtuale propositum vitandi peccata in futurum, de quo in superioribus dictū est. videri potest Florentinū decreto de Sacramentis, de Sacramen-tis Trident.

His suppositis tanquam communiter receptis controvèrtitur qualis debeat esse pœnitentia necessaria ad obtinendam peccatorum remissionem? itaque

DVBIUM II.

Vtrum ad remissionem peccati necessaria sit explicita pœnitentia?

ASSERIT. Canus reelectione 3. de pœnitentia. de charitate verò, & sequentibus, qui sentit aliquem posse diligere Deum super omnia, & nihil minus defectu contritionis permanere in peccato mortali, pro quā sentientia quoad necessitatē formalis pœnitentię ad obtinendā remissionē peccati mortalis